

MAGYAR L

T. „Otthon” Írók és Hírlapírók Köre
HUNGARIA BUDAPEST
VII., Erzsébet-körút 9—11.

Igazgató és felelős szerkesztő:
dr. Paál Árpád

Laptulajdonos: **SZENT LÁSZLÓ NYOMDA R.-T.**
Törv. lajstromszám:
Trib. Bihar III. Nr. ord. 11/11 Jun. 1938.

Főmunkatárs: **dr. Gyárfás Elemér**

Olaszország és Lengyelország is beleszól a cseh kérdés elintézésébe

Lengyelországnak területi igényei vannak Csehszlovákiával szemben. Csehszlovákiában háborús a hangulat. A prágai kormány nem akarja elfogadni a népszavazási megoldást

**Nagyhatalmak közös erőfeszítései
az általános európai válság leküzdése érdekében**

Berlinből jelentik: A csehszlovákiai súlyos helyzet megmozgatta az egész világ érdeklődését. Nyugat-Csehszlovákiába egyre több külföldi újságíró érkezik, hogy személyesen győződjék meg az ottani állapotokról. Amint a német távirati irodának jelenik, a különösen veszélyeztetett Eger városában érdekes helyzet állt elő. Míg a hatóságok híret vették a külföldi újságírók érkezésének, azonnal békés várossá változtatták vissza Egert. Bevonták az utcákról a katonaságot és karhatalmat és a Németország felé vezető utakról eltávolították a torlaszokat. Az üzleteket hatósági kényszerrel kinyitatták és azokba az üzletekbe, melyeknek tulajdonosai elmenekültek, teljesen idegen cseh

embereket állítottak be, hogy az üzleti élet normálisnak lássék.

Ettől függetlenül a szudéta-területeken tovább folynak a kilengések. Chemnitz jelentés szerint Prossnitz mellett, a cseh határhoz agyonlőttek egy szudéta-asszonyt és öt gyermekét. Általában más határvidékeken is gyakran találunk a német határhoz 4—5 éves gyermekeket, akiknek szüleit katonagolyó érte menekülés közben s ezért elhagyottan, egyedül bolyonganak.

Eger környékén a csehek agyonlőttek egy katonaköteles szudéta-németet, mert az pártjának jelvényét viselte.

Negyvennégyéves korig fegyverbe!

Prágából jelentik: A cseh kormány utasítást adott a hatóságoknak, hogy a mozgósításról szóló falragaszokat minden város és község épületének falára ragasszák ki. A mozgósítás fegyverbe szöli a 1894-beli születéstől felfelé Csehszlovákia lakosait. Mint legutóbbi számunkban már közöltük, a mozgósítási falragaszokat már két nappal hamarabb megküldték a városi és községi hatóságoknak, de akkor még úgy intézkedtek, hogy egyelőre nem kell azokat kiragasztani.

A csehszlovákiai magyarság állásfoglalása Pozsonyból menekül a bevándorolt cseh lakosság

Pozsonyból jelentik: A csehszlovákiai magyar párt álláspontjáról gróf Eszterházy János az Egyesült Magyar Párt ügyvezető elnöke érdekes nyilatkozatot adott.

A csehszlovákiai — mondotta Eszterházy — magyarság teljes mértékben egyetért Angliával abban, hogy az újabb világháborút el kell kerülni.

A csehszlovákiai magyarságot őszinte békevágy hatja át, de ez nem jelenti azt, hogy ne követelné a mostani tárgyalások keretében teljes egyenjogúságot, illetve ugyanazokat a jogokat és előnyöket, amiket a szudéta-németek megkapnak.

Heméli, mondotta, hogy a nagyhatalmak a csehszlovákiai kérdés megoldásának nemcsak a né-

metek, hanem a csehszlovákiai magyarok ügyét is szívükön viselik. Hálájá fejezte ki Mussolini iránt, amiért legutóbb is sikra szállott a csehszlovákiai magyarság érdekében.

Az Egyesült Magyar Párt parlamenti tagjainak és tartományi képviselőinek klubját egyébként szombaton délután 5 órára hívták össze Pozsonyba. Ezen az ülésen szögezik le a Magyar Párt végleges álláspontját és ezt a csehszlovákiai magyarsághoz intézett kiáltványban ismertetik.

Pozsony város lakosságának körében máskülönbön egyre növekedő nyugtalanság észlelhető. A történelmi Csehországból beköltözött lakosok és az emigránsok megtették az előkészületeket a városból való elutazásra.

(Tudósításunk folytatása a 4-ik oldalon.)

Tengeren innen s tengeren túl

(S. I.) A franciák általában azt hiszik, az újságjaik azt hirdetik olvasóiknak, hogy a csehszlovák kérdésnél a nemzetiségi szolidaritás csak az ürügy. Az igazi oél, mely Masaryk köztársaságának szomszédjait hevíti, a terjeszkedés vágya és az ellenfél gyöngítése.

Nagy párizsi lapnak legfrissebb száma fekszik előttünk. Első oldalát olyan cikkek töltik meg, melyek mind ezt a dallamot változtatják a legkülönbözőbb hangszerelésekben. Ugyanennek az első oldalnak utolsó hasábján azonban cikk kezdődik, melynek a folytatása és a vége ugyan hátsóbb oldalakra szorul, de már az első sorai sem hagynak kétséget afelől, hogy a nemzetiségi kérdés égető korszerűségét a franciák a maguk bőrén is érezni kezdik.

A cikk a kanadai franciákról szól. A Bo-urbanok telepeseinek ivadékaikról, akik előbb elvesztették hazájukat, ahonnan háromszáz évvel ezelőtt áthajóztak az új világba, utóbb pedig elvesztették az uralmat az új ország felett, melyet ők alapítottak. Most pedig a nemzetiségek keserű kenyerét eszik.

Igaz, hogy Kanadában európai értelemtől nemzetiségi kérdés nincsen. Ott minden tartománynak két kamarás törvényhozása van és az államszövetség központja csak azokkal a kérdésekkel foglalkozik, melyek valamennyi tagállamot közösen érdekelnék. A franciák azonban csak egyetlenegy tagállamban — Quebec-ben — vannak számszerű többségben, a többiekben csak többé-kevésbé jelentékeny kisebbségeket alkotnak. Ezekben az államokban pedig az angolszász többség mindenekelőtt a maga szellemi szükségleteiről gondoskodik, anélkül, hogy ez ellen a franciák a legújabb időkig különösképpen tiltakoztak vagy szervezkedtek volna. A királyi telepések késői ivadéka családi körben még — úgy ahogy — franciául beszélnek ugyan, gyermekeiket azonban angol nyelvű iskolákba küldik s nem mutatnak különösebb kedvet arra, hogy francia kulturájukért különösebb áldozatokat hozzanak. Körülbelül ott tartanak, hogy mint népfranciának, mint nemzet azonban angolnak vallják és érzik magukat. Pontosabban kanadainak, Kanada azonban angol jelent a világon mindenütt, kifelé és befelé egyaránt. Pedig a két millió körül jár ma még a számuk.

A francia hatalom ragyogásának fénykorában született meg ez a tengerentúli nagy ország: I. Ferenc, IV. Henrik és XIV. Lajos korában. Richelieu és Colbert indították el a gazdasági fejlődés útján. 1763-ban aztán megszünt francia gyarmat, 1867-ben pedig egyáltalán gyarmat lenni: ez az önálló állami élet azonban már egészen angol volt. Angol volt a lakosság nagy többsége, az érintkezés nyelve és ami a legnagyobb francia baj: angol lett a szellem és a közlélek.

A legújabb időkig ezzel vajmi keveset tördtek a franciák és még ennél is kevesebbet a francia hivatalos politika. A franciák a nagy ragyogás kora óta megszokták, hogy akárhová veti is őket a sors, mindenütt találjanak embereket, kik boldogan beszélnek velük franciául, ismerik az irodalmukat és rajongással emlegetik a Párizsban eltöltött nagy

Szépségek Lapja

Szépirodalom. — Művészet. — Divat.

Modern kezimunka és gyermek-lap mel-
léklettél megjelenik havonta háromszor.
Könyv-érdeklődők kérjék a legszebb magyar
folyóiratból ingyen mutatványszámot. Ha három
példányos mutatványszámot óhajtanak, 9 lej értékű
postabélyeg beküldését kérem.

Megrendelési
hely: **TOROK JÁNOS** Nagyvárad
Oradea, Căsuța poștală Nr. 47.

jaikat. Megszokták, hogy kicsit franciának nézzék az egész világot. Hogy legalább is, hogy mindenütt francia szemmel nézelődjenek és mindenütt akadjanak idegen emberek, kik örömmel osztják nézeteiket. Nincsenek tehát egyáltalán meghiúsítva, ha valahol franciául beszélő emberrel akadnak össze, még akkor sem, ha az illető valóságos francia.

A nemzetiségi eszme nagy korszerűségét semmi sem bizonyítja hangosabban, mint az, hogy most a franciák is felfedezték a nemzeti-
ségi kérdéseket és egyre izgatottabb érdeklődéssel foglalkozni kezdenek az idegenbe szakadt, veszendő franciákkal.

A cikk, amelyről fennebb szólottunk, nem elszigetelt jelenség. Szinte naponként bukkan fel hasonló a párizsi nagy lapok és folyóiratok hasábjain. A hang, mellyel a kérdést tárgyalják, sokféle változatot mutat, a cél azonban mindig ugyanaz: a távolba szakadt francia nemzetiségben ébreszgetik a halódó francia nemzeti öntudatot, a népi együttérzést.

Az elmúlt esztendőben Quebec-ben kongresszust rendeztek a kanadai franciák: a francia nyelv, a francia szellemi örökség megőrzése érdekében. 1763 óta, amióta elszakították őket az anyaországtól a győztes angolok, most először. A kongresszus szervezője és szellemi vezére Roy Camille kötetbe gyűjtötte beszédeit és előadásait, miket az ügy érdekében tartott. Jellemző ennek a kötetnek a címe: Pour conserver notre heritage française — Francia örökségünk megőrzése érdekében. A franciák meglepetéssel nézik, bennünket azonban ugyebár cseppet sem lep meg, hogy az anyanyelvnek az a harcra védelmezője — egyházi ember, a laivali katolikus egyetem rektora, ki úgy látszik szintén úgy tudja, hogy híveinek a hitét védi, amikor a nemzeti kulturájáért száll sikkra, a nemzeti hűséget pedig akkor neveli nagyra bennük, ha általában a hűségnek érzelmét erősíti meg lelkükben. Azzal, hogy ennek az áldozatos erénynek erkölcsi és vallásos gyökereit öntözgeti...

Ennek a kongresszusnak eredménye volt, hogy ebben az évben Montreal-ban a veszendő franciaság végvárában francia liceumot alapítottak, mely mintaképpül a párizsi Stanislas kollégiumot választotta és azzal szoros szellemi összeköttetésben működik. Ennek az iskolának az a nagy hivatása — olvassuk — hogy visszavezesse a kanadai francia ifjúságot szellemiségének forrásaihoz...

Ha meggondoljuk, hogy az átlagos művelt francia körülbelül annyit tud a kanadai franciákról, mint az átlagos pesti magyar a moldvai csángókról, vagy talán még annál is kevesebbet, akkor talán nem túlozok, ha ezekben a tünetekben felfedezzük...

Azét az időt, mely a nemzeti eszme elérte fejlődésének harmadik fokozatát. Ez az eszme, mint kultur-gondolat született meg: a föld népének nyelve fellázadt mindenütt a latinnak zsarnoksága ellen és mindenütt elűzte azt. Ebből a csirából nőtt ki az államalkotó nacionalizmus, mely a nemzetiséget tette az állami akarat hordozójává. Ez a keret azonban üres marad addig, amíg az élet gazdasági és társadalmi valóságai nem jelentenek egyet a néppel, mely a kulturát és a politikai akaratot hordozza. Ezt a valóságot pedig nem lehet megteremteni a nemzeti szolidaritás élménye és fegyelme nélkül. Erre jönnek rá most a franciák. Előbb kint Kanadában, mert ott jobban látszik. Rájönnek azonban majd otthon, Franciaországban is.

Gyulafehérvár harangjai elsiratták halott püspöküket...

Ezrekre menő gyászoló tömeg vett részt dr. Vorbuchner Adolf megyéspüspök temetésén

(Gyulafehérvár. Kiküldött munkatársunktól)

Az ősi gyulafehérvári székesegyház mélyes-
ges gyászba öltözött. Most legfiatalabb püspökét,
— akinek felszentelése nemrég első püspöki szen-
telés volt kétszáz év után itt az ősi falak között
— ravatalozták fel a góthikus székesegyház bolt-
ívei alatt. A koporsón püspöki ékítmények jelzik
a nagy halott méltóságát. Koszoruk özöne lepi el
a koporsót. A legdiszesebb koszoru, amely a ko-
porsón pihen, a nagy előd: Mailáth Gusztáv
Károly gróf, érsek szeretetteljes üzenete. Felirata
csak ennyi:

*Adolf fiainak és utódomnak, Mailáth
Gusztáv Károly gróf, érsek.*

A koporsót borította a székesegyházat valóság-
gal pompás virágerdővé változtató koszoruk és
értékes virágcsokrok között ott látható Maros-
tartomány királyi helytartójának koszoruja is,
Pap Danila tábornok és Rosca vezértitkár név-
jelzésével. A tartományi kormányzó és vezértit-
kár egyébként személyesen is megjelentek a te-
metésen, hogy lerójják kegyeletüket a nagy ha-
lott iránt. A kormányzó nevében Jenciu Mosie
kulturálisminiszteri államtitkár vett részt a gyász-
szertartáson.

Erdély püspöke a ravatalon

Az elhunyt püspök földi maradványait szá-
llító koporsó — mint már megírtuk — pénteken
délelőtt fel 12 órakor érkezett Gyulafehérvárra,
Badilla János nagyzebeni főesperes kíséreté-
ben. Erdély áldott emlékeztető püspökének földi

maradványait Zomora Dániel nagyprépost fo-
gadta és ő is végezte Gyulafehérváron az első be-
szentelést. A koporsót ezután a székesegyházban
ravatalozták fel, ahová már a kora délutáni
órákban hosszú sorban zarándokolt a város la-
kossága, valamint a környező községek és falvak
népe is. Katonák és polgárok, egyszerű munkás-
emberek, előkelőségek és sűrű csoportokban,
könyves szemmel állták körül a ravatalt, meg-
hatóan juttatva kifejezésre azt az őszinte szerete-
tet, amelyet az elhunyt főpásztor iránt egyház-
megyéjének minden híve érzett.

Este 6 órakor a székesegyház és a káptalan
papsága mondott gyászszólozmát az elhunyt
püspök koporsója mellett.

Megkezdődik az előkelőségek érkezése

Pénteken az esti órákban a különböző vona-
tokkal egymásután érkeztek meg a temetésre za-
rándokló egyházi és világi előkelőségek. Mindjárt
az első érkezők között volt Cisar bucaresti ér-
sek, Fiedler István szatmárnagyváradai me-
gyéspüspök, valamint Pacha Ágoston dr. temes-
vári megyéspüspök, Márton Áron apostoli kor-
mányzó, Horváth bucaresti kanonok, Pop Jó-
zsef nagyváradai kanonok, szentjohanni apát, Gla-
zer kiseneyi plébános, Pakocs Károly
plébános, pápai kamarás, Untervai-
ger temesvári szeminárium igazgató, valamint
még számosan.

A gyászoló közönség

Nagyok és kicsik elföltek a szeretett püspök temetésére

Szombaton, a kora reggeli óráktól kezdve
gyors egymástüánban érkeztek a többi kiküldöt-
tek, valamint az elhunyt főpásztor tisztelői és hí-
veinek óriás serege. A Szent Ferenc rendet Péter
Sándor Vitális rendfőnök, valamint a rend
több házfőnöke, a piaristákat Biró Vencel volt
rendfőnök és Bocskó Lajos, a kolozsvári kato-
likus egyházi és világi alakulatokat pedig népes
küldöttségek képviselték. Megjelentek a főpásztor
temetésén a Kolozsvári Katolikus Népszövetség,
az ottani katolikus egyházközség, a Katolikus
Kör, a katolikus tanári kar, a Status, a főiskolá-
sok és a Bathory-Apor szeminárium kiküldöttjei.
Az előkelőségek sorában ott álltak Gyárfás
Elemér dr. Boga Alajos pápai prelátus, In-
czedy-Joksmán Ödön, Betegh Miklós,
Jelen Gyula, György Lajos, az Erdélyi Kato-
likus Népszövetség, Marczai Mihály, Bálint
József népszövetségi igazgató, Szász Pál dr. és
még sokan mások. Az erdélyi reformátusokat
gróf Bethlen György főgondnok és Kádár
Imre főjegyző képviselték s kívülük megjelent az
erdélyi szász luteránus egyház képvisellete is. A
bucuresti apostoli nunciaturát dr. Poretini
Lajos titkár képviselte.

Eljöttek a temetésre ezenkívül a nagyzebeni
plébánia vezetése alatt álló Franzendri és Orso-
lya zárdák nővérei, az ottani leánygimnázium és
Teréz arváház kiküldöttjei is, hálás megemleke-
zésül arra az időre, amikor Erdély nagy püspöke
még — mint plébános — abban a kis városban
lelkipásztorkodott.

A megrendülő gyászszertartás

A gyászszertartás kezdetét szombaton délelőtt
10 óra után harangzúgás hirdette. Fél 11 órakor
ünnepélyes, gyászmise volt a székesegyházban,
amelyet Cisar bucaresti érsek pontifikált,
Fiedler István és Pacha Ágoston dr. püspö-
k, valamint dr. Bilinszky Lajos és Balázs
Ferenc pápai prelátusok segédletével, míg a

szertartást Maczalik spiritualis és Gajdá-
csy Béla püspöki irodaigazgató vezették.

Ezután következett a tulajdonképpeni gyász-
szertartás, amelynek kezdetén Fiedler István
és Pacha Ágoston dr. püspökök s a két prela-
tus végezték az „absolutiót”, majd Cisar érsek
végezte el a megrendítő temetési szertartást. Ez-
után a nagy halott koporsóját mely megillető les-
mellett levitték a székesegyház kriptájába, ahol
elhunyt elődeinek és paptársának koporsói
mellett helyezték örök nyugalomra.

Allami előkelőségek részvéte

A több ezer hívő jelenlétében végbe ment te-
metés után Cisar érseknek Pop Danila királyi
helytartó fejezte ki a hatóságok részvétét, az er-
délyi katolikus egyházat ért mélyeséges gyász fe-
lett, majd Jenciu államtitkár és a görög ka-
tolikus metropoliatikus kiküldöttje fejezték ki rész-
vétüket valamennyien kifejezésre juttatva azt az
őszinte fájdalmat, amelyet egy a hatóságok, mint
egyházi körök éreznek a kiváló lelkipásztor el-
hunyt felett, aki nem csupán híveinek megértő
vezetője, de minden nemes és nagy ügynek áldo-
zatkész és hűsége támogatója volt.

Gerely Jolán:

Ha tudnád....

Mindaz, amit a hittudomány az Oltárszentség
szerepéről a lelki életben, annak nevelő és el-
gazító értékéről tanít, mind megvan ebben a
könyvben; de nem elvont tételekben, hanem,
mint a nő életében fölmerülő küzdelmek és
kérdések végső megoldása. Ugy, hogy a könyv
végeredményben az Eucharisztikus életérte-
keknek kitűnő bemutatója és az Oltárszenti-
ség nevelő erejének újszerű apológiája.

Ára csinos kartonkötésben 90 lejt és portó.

Franciaország megszigorította a román és jugoszláv állampolgárok beutazását

Párizsból jelentik: A francia hivatalos legújabb száma rendelkezést közöl, melynek értelmében román és jugoszláv állampolgár csakis előzetes francia vízummal ellátott érvényes utlevéllel léphetik át a francia határt.

Terjed a csehországi német munkások sztrájkja

Berlinből jelentik: A német távirati iroda értesítése szerint a Nyugat-Csehországban megkezdett sztrájk tovább terjed. Morva-Szilézia és Kelet-Csehszlovákia német munkásai is sztrájkba léptek. A cseh karhatalom ágyukat vontatott a gyárak elé és csövíket tüzelésre készen, az üzemek felé fordította.

Az Udvarhely espereskerületi papság korona-gyűlése

Sándor Imre főesperes megemlékezése az érsekké kinevezett Mailáth Gusztáv Károlyról és az elhunyt Vorbuchner Adolf püspökről

Székelvudvarhely. Saját tud. A nagy események kiváltotta komor és méltóságteljes hangulatban gyűlt össze az Udvarhely-espereskerületi papsága Pájdalmas Szűz Anya ünnepén, hogy az iskolai év megkezdése idején megbeszélje teendőit és felkészüljön a mai idők követeléseire és a körülmények megengedte tevékenységre. A korona-gyűlésen a papság teljes számban vett részt.

Sándor Imre pápai kamarás, kerületi főesperes a közgyűlést szíveke markoló beszéddel nyitotta meg, amelyben először Mailáth Gusztáv Károlyra emlékezett abból az alkalomból, hogy érsekké való kinevezésével a jogi kapcsolat is megszakadt volt egyházmegyéjével. Majd pedig arról a mélységes gyászról szólt, amely az egyházmegyéjét új megyéspüspökének váratlan és megrendítő halálával érte. Sándor Imre beszédében többek között a következőket mondta:

— Mindnyájunk szívébe markol az, hogy Kegyelmes Atyánkkal, Erdélynek negyven éven át rajongásig szeretett püspökével, miután hosszantartó betegsége miatt fizikailag kellett elválnia tőlünk, most a jogi kapcsolat is megszakadt az ő érseki rangra emelésével. Ebben a tényben csak az szolgál vigasztalásunkra, hogy a papság és a hívők mindennapi imádságát, úgy látezik, megállította az Ur, megtartotta őt nekünk és így módunk van arra, hogy a szeretet kapcsát apolgassuk. Ugy érezzük, hogy ez a kapocs csak akkor fog megszakadni közöttünk és a székelvudvarhelyi között, ha mindnyájunk szíve kihűlnék. Megszakad a földön, hogy elszakíthatatlan legyen az örökérvényességben.

Még súlyosabban, mert minden várakozás ellenére, bizakodó reményességünket széttéve jött, érint bennünket fiatal és új megyéspüspökünk halála. Az egyházmegye remélte, hogy az ő nyugodt higgadtsága, az élénk meredő problémák tömkelegében is biztos és a katolikus szempontot szemelől nem tévesztő ítéllete s nem utolsó helyen az ő egyéni kedvességével és udvariasságában megnyilatkozó jósága és emberszeretete a boldogulás útján fogja vezetni.

— Mi, azonban, ezen espereskerület papsága és hívei nemcsak reményeségeket ápolunk, hanem tapasztalatokkal rendelkezünk. Utolsó nagy munkáját közöttünk végezte elhunyt püspökünk. Közelről nézte meg küzdéseinket, meghallgatta aggodalmainkat, megosztotta fáradalmainkat és ugyanakkor népünk szívéhez férközt az ő szeretetreméltó modorával és a szó igazi értelmében népies, mert a nagy igazságokat könnyed és érthető formában közlő beszédeivel. Beteg szíve pihenőre intette volna — ezt nap-nap után részvétellel kellett látnunk — de apostoli szeretete áldozatokra készítette és ezekben kiméletet nem ismert. Joggal érezzük úgy tehát, amikor megszünt dobogni ez a nagy szív, melynek jóságánál mindnyájan melegeztünk, hogy leginkább nekünk állik a kezeletlen érzést olthatatlanul lelkünkbe ültetünk. Aki mindnyájunk gondjait hordozta és fe-

lölőességét osztotta. A Memento Mortuorum-ban is első helyen lesz, halottaink között is a mi püspökünk marad.

— Amikor így szeretett egyházmegyének hájjá kormányos nélkül maradt, legfőbb kötelességünk bizalommal nézni a jövőbe, remélni, hogy az Isteni Gondviselés gondoskodni fog rólunk. Vegyük intőjeleket, hogy in Dominica Providentiae, lett köztudomású a tragikus halál. Mintha csak a mult vasárnap evangéliumával arra akart volna megtanítani az Ur, hogy csak testi életünk legszükségesebb igényeiben legyünk bizakodók, hanem az ezeknél fontosabb lelki ügyekben is!

— Mint valamikor Izrael népe Egyiptom vére-

jünk mi is buzgó imádsággal, hogy adja nekünk is az Ur azt a vezért, aki vezessen, imádkozzék értünk, hártse el fejjünk felől az isteni haragot, nyissa meg — ha kell — még a kősziklát is szomszjas lelkeinknek. Amikor ezt az Apostoli Szentzék iránti is teljes bizalommal reméljük, egyben arra kérem a kedves paptestvéreket, hogy a jövőd főpásztor iránti engedelmeességünket már most erőnné tegyék azzal, hogy Istenben való tekintettel, személyi vonatkozásoktól eltekintve, rendeljük magunkat alá annak, aki Isten kegyelméből egyházmegyémet vezetni fogja.

A papság az elnöki megnyitó beszédet mély megindultsággal hallgatta és elhunyt püspöke fölött való gyászának felállással adott kifejezést. Ezután az elnök bemutatta annak a feliratnak szövegét, amelyet a kerületi papság Mailáth érsekhez intézett s amelyet lapunk más helyén közlünk. A korona-gyűlés Hadnagy Mihály aranymisés esperes-plébánosnak átnyújtotta a nevére tett mise-alapítványnak alapító oklevelét, Salati Ferenc ezüstmisés plébános pedig díszes misekönyvvel lepte meg.

Az Udvarhely-espereskerületi papság felirata Mailáth érsekhez

Székelvudvarhely. Saját tud. Az Udvarhely-espereskerületi papság őszi korona-gyűlése al-

kalmából a következő feliratot intézte Mailáth érsekhez:

Kegyelmes Atyánk!

Az Udvarhelyi Esperesi Kerület papsága: mind Kegyelmes Atyánk lelkigyermekéi, közöttünk az is, akit a Szentlélek lehívásával legutoljára szentelt pappá egyházmegyének számára, először gyülekeztiink össze azóta, mióta Szent Péter utódának rendelkezéséből a mindnyájunknak fájdalmas hosszú fizikai távollét után a jogi kapcsolatot feloldódott Kegyelmes Atyánk és Erdélyi Egyházmegyéje között, melyet 40 éven át annyi buzgósággal, áldozattal és szeretettel vezetett.

Az egyházmegye új püspökének váratlan halála még súlyosabbá teszi a szíveinket olyannyira érintő emez elváltást. Igazán a prófétaival kell fölkiáltanunk: Pupilli facti sumus absque patre!

Méltóztassék megengedni nekünk, mindig szerető, hűséges lelkigyermekének, hogy ebben a helyzetben őszinte ragaszkodásunknak és szeretetünknek kifejezést adjunk és tovább is édes atyánknak tekintsük, akiért imádkozni meg nem szününk és akitől bátorsággal kérhetjük, hogy részesítsen bennünket betegsége, szenvedése érdemeiben. Nagyon szeretnők Kegyelmes Atyánkkal megéreztetni azt, hogy túl a jogi aktuson püspöksége az erdélyi hegyek és völgyek közül a székelvudvarhelyi nép és papjai szívébe tettelet át. Adja az Isteni Gondviselés, hogy négy évűzede apostoli munkájának eredményeit, mint Mózes Nébo hegyéről az ígéret földjét, láthassa.

Szeretetünket, hűségünket és hálaikat megújítva esedezünk Kegyelmes Atyánk atyai áldásáért.

Mailáth G. Károly érsek.

A »Bayer« üzemek minden látogatóját

csodálatba ejti a szigorú és gyakori ellenőrzés, a szinte túlzottan tetsző gond és tisztaság a gyógyszerek előállításánál. Egyetlen tablettát sem érint emberi kéz! A Pyramidon tabletták is »Bayer« gyártmány és mivel sokan utánózzák, bevásárlásnál mindig ügyelnie kell a »Bayer« keresztre! A

Pyramidon
TABLETTÁK

valódiak csak a »Bayer« kereszttel.

Feloszlatták a szudéta-német pártot, megszállták a prágai német irodát

— Tudósításunk folytatása az első oldalról —

Prágából jelentik: A kormány pénteken délután rendeletet adott ki, mellyel feloszlatta a szudéta-német pártot. Egyik előző rendeletével már előbb feloszlatta a párt védő szerveit.

A rendelet megjelenése után hatósági közegek jelentek meg a szudéta-német párt prágai irodájában és az ott talált iratokat elkobozták, a párt helyiségét pedig bezárták.

Szudéta-német körökben a párt feloszlátását törvénytelennek tartják, mert az a törvény, amelynek alapján a kormány a feloszlató rendeletet kiadta, már egyéve lejárt. Szudéta-német képviselők azt határozták el, hogy „német-cseh” párt címen új pártot alapítanak, melybe beszervezik a vegyes lakosságú vidékek lakosait.

A kormány pénteken 63 körzetre kiterjedően rendeletet adott ki a fegyverek beszálltatásáról. Záros határidőn belül mindenkinek be kell szolgáltatni a fegyvereket s csupán azok képeznek kivételt, akiknek engedélyt a nemzetvédelmi minisztérium adta. A rendelkezés ellen vétőket öt évi börtönbüntetéssel sújtják.

A cseh sajtó hangja egyre élesebbé válik. A lapok egyöntetűen azzal fenyegetőznek, hogy az esetleges népszavazás feltétlenül háborút jelent.

HEINLEIN ÉS VEZÉRKARA „JÓ HELYEN” VÁN SZUDÉTA-NÉMET TERÜLETEN.

Prágából jelentik: Prágai cseh körökben azt a hírt terjesztik, hogy Henlein, Frank képviselő és a szudéta-német párt többi vezetői Németországba utaztak. Illetékes helyen cáfolják, hogy Henlein és társai ellen elfogatási parancsot adtak volna ki. Azt mondják, hogy Henlein ellen csak bünyügyi eljárás indult a köztársaság védelméről szóló törvény harmadik szakasza alapján. Ugyanezek a cseh körök úgy vélik, hogy Henleinnek nem volt oly messzemenő felhatalmazása, hogy a Csehszlovákiától való elszakadásra az ismeretes kiáltványt kiadja.

Cseh kormánykörök állításaival szemben a szudéta-német párt köreiből cáfolják, mintha Henlein és társai elmenekültek volna Németországba.

A párt vezetői majdnem mindnyájan szudéta-német területen tartózkodnak, de természetes, hogy igen érthető okokból tartózkodási helyüket nem tárlják fel.

Egeri jelentés szerint az itteni német konzulá-

Temetkezési irányárak:

Szápen lakkozott erős fenyőből készült koporsó, mintás organtin szemfedővel, párnával, lepedővel, fémtáblás keresztel, 2 fogatu üveges gyászkoocsival, 4 testőrről 1200 lei

Szápen kelet vastag fenyőből készült fényezett koporsó, himzett szemfedővel, párnával, fémtáblás fejfával, díszüvegezett 2 lovas gyászkoocsival, 4 testőrről 2500 "

Magas, domboru tetejű fenyőből készült díszes, nehéz koporsó, selyem himzésű szemfedővel, párnával, 2 lovas díszes halottas koocsival, 4 testőrről 4000 "

Kemény tölgyfából készült politurós koporsó, selyem himzett szemfedő, párna, 4 lovas gyászkoocsival, 5 testőrről 5500 "

Érckoporsó, selyem himzésű szemfedővel, párnával, fakeresztel, 4 lovas gyászkoocsival, 5 testőrről 8500 "

Természetes, hogy az itt felsorolt áraknál vannak alacsonyabbak és vannak magasabbak is.
Erdélyi Sándor „CONCORDIA”

tus esütörtök óta hasztalanul próbál távbeszélőn érintkezésbe lépni a prágai követséggel, vagy a berlini külügyminisztériummal, egyáltalán nem kap összeköttetést. A postáról vagy azt válaszolják, hogy Németországban megszakadt a telefonösszeköttetés, vagy pedig a prágai követség nem válaszol a hívásra. Az égeri német konzulátus azonban úgy látja, hogy tervszerűen akadályozzák meg telefonbeszélgetéseit.

A CSEH KORMÁNY NEM AKARJA MEGENGEDNI A NÉPSZAVAZÁST.

Prágából jelentik: A Noviny Lidove című lap Bechyně miniszterelnökhelyettes nyilatkozatát közli, mely a cseh kormány álláspontját tartalmazza. Eszerint a cseh köztársaságban nem akadna egyetlen kormány sem, amely a népszavazást vállalná. Ha mégis akadna, azt egy órában megbuktatná a nemzet, amely inkább a halált választja, mint az ország megcsönkítését.

— Ebben az államban nem lesz nemzeti rendőrség és népszavazás. — jelentette ki Bechyně, kérem a közönséget, legyen türelmes és kitartással.

Jó, öreg Chamberlain, ezt jól csináltad...

Londonból jelentik: Mint már legutóbbi lapszámunkban megírtuk, Chamberlain angol miniszterelnök Németországból pénteken délután 5 óra 25 perckor érkezett vissza Londonba. A miniszterelnök ismét repülőgépen tette meg az utat s midőn a gépéből kilépett, óriási éljenzés fogadta. A fogadtatáson megjelent Kordt londoni német ügyvivő is, aki a következő szavakkal szólította meg az angol kormányfőt:

— Remélem, hogy útja sikerrel jár. Ön mindenestre meghódította honfitársaim szívét.

Chamberlain mosolyogva válaszolt.

— Nagyon kedvesek voltak hozzám, igen jól éreztem magam.

A fontos s a világbéke szempontjából oly annyira nagyjelentőségű megbeszélésről hazatérő angol miniszterelnököt az újságírók valóságilag megrögték. Chamberlain a lapudósítók érdeklődésére a következőket mondotta: — Nyílt és barátságos megbeszélést folytatam Hitler kancellárral. Meg vagyok győződve arról, hogy most már mindketten ismerjük egymás elgondolásait.

A miniszterelnök a továbbiak során kijelentette, hogy a megbeszélés részleteiről egyelőre nem nyilatkozhat, miután előbb megbeszélést óhajt folytatni minisztertársaival. Intette az újságírókat, hogy az ügy sikere érdekében ne fogadjanak el időelőtti semmiféle híresztelést arról, ami a megbeszélésen történt. Végül közölte, hogy néhány nap múlva újabb megbeszélést folytat Hitlerrel, akivel megállapodott, hogy felelősen éljen a tanácskozások céljából újra útra kelő miniszterelnököknek.

A tömeg újból hosszasan éljenzte Chamberlain, aki mosolyogva hajolt meg és kezével barátságosan intett köszönetet. Ekkor egy udvari futár érkezett és György király sajátkezű, háromoldalas levelét nyújtotta át Chamberlainnak. A miniszterelnök azonnal feltörte a borítékot, elolvasta a levelet és közben megjegyzéseket tett a melléte álló Halifax külügyminiszternek. A tömeg közben ütemesen kiáltotta: „Jó öreg Chamberlain, ezt jól csináltad!”

RUNCIMAN RENDRIVÜL KÉNYESNEK ITÉLI A HELYZETET.

A késő délutáni órákban Runciman és Ashton Gwatkin is megérkeztek a croydoni repülőtérré, hogy Chamberlain meghívásának eleget téve a londoni tanácskozásokra részt ve-

LENGYELORSZÁG BEJELENTETTE IGÉNYÉT A LENGYELLAKTA CSEH-ORSZÁGI TERÜLETEKRE.

Varsóból jelentik: A lengyel kormány lapja, a Kurier Poganny legújabb számában határozottan leszögezi Lengyelország álláspontját a cseh kérdésben. Eszerint a lengyel kormány nem most jelenti ki világosan első ízben, hogy ugyanazokkal az igényekkel lép fel a csehszlovák lengyel nemzetiség érdekében, mint a berlini kormány a szudéta-németek érdekében.

Lengyelország ugyanazt a jogot formálja a cseh sziléziai vidékekre, mint Németország a szudéta-német vidékekre.

A lap cikke mindenfelé nagy feltűnést keltett s különösen érdekes fordulatként számít Cseh-Szilézia visszakövetelése. Az is fokozta a feltűnést, hogy a lengyel hadvezetőség megkezdte ősi nagyszabású gyakorlatát Wolkyniában, s lengyel orosz határmentén.

MAGYARORSZÁG TILTAKOZÁSA A HATÁRAN FOGANATOSÍTOTT CSEH KATONAI INTÉZKEDÉSEK ELLEN

Budapestről jelentik: A Magyar Távirati Iroda jelentése szerint a magyar kormány utasította a prágai magyar követet, hogy jelentesen be tiltakozást a cseh kormánytól a magyar határvonalon foganatosított katonai intézkedések miatt, mivel ezeket a magyar kormány teljesen indokolatlanoknak és feleslegeseknek látja. A Prágában átadott magyar jegyzék tiltakozik azok ellen a határsértések ellen is, amelyeket magyar terület feletti elszálló cseh katonai repülőgépek követnek el.

gyenek. Runciman rendkívül fáradtan szállt ki a repülőgépből s mindössze ennyit mondott az újságíróknak:

— A helyzet rendkívül kényes.

CHAMBERLAIN HOSZSU KIHALLGATÁSON SZÁMOLT BE UTJÁRÓL VE. GYÖRGY KIRÁLYNAK.

Chamberlain egyébként a repülőtérről a miniszterelnökségi palotába hajtatott. Itt találkozott Runciman lorddal, akivel beható eszmecsere folytatott. Midőn Runciman a tanácskozárról eltávozott, a miniszterelnökségi palota előtt a következőket mondotta az újságíróknak: — Chamberlain miniszterelnök úr kérésére jöttem Londonba. Még nem tudom, viszsztatérek-e Csehszlovákiába.

Chamberlain miniszterelnök az esti órákban a király hívására jelentkezett a királyi palotában, ahol hosszú kihallgatáson számolt be az uralkodó előtt a Hitler kancellárral folytatott megbeszélésekről. A kérdés részletes ismertetése után este fél 10 órakor távozott a királyi palotából. A péntek délutáni tervezett minisztertanács Chamberlain fáradtsága miatt elmaradt. A minisztertanács új időpontját szombat délelőtt 11 órára tűzték ki.

OLASZORSZÁG ELITÉLI A CSEHEK MAGARTARTÁSÁT.

Rómából jelentik: Olasz körökben leghatározottabban elítélik a csehek magartartását. A Messagero megjegyzi, hogy a csehek szinte vesztükbe rohannak és öngyilkosságot követnek el. A Milanóban megjelenő Corriera della Sera megállapítja, hogy a csehszlovákiai helyzet sajnálatosan súlyosbodik. A lap szerint a cseh kérdést csak gyökeresen lehet megoldani, úgy, ha minden kisebbség az anyanemzetéhez tér vissza.

MUSSOLINI TRIESTBEN VASÁRNAP ÜNNEPÉLYES NYILATKOZATOT TESZ A CSEH KÉRDÉSBEN.

Rómából jelentik: Az olasz kormány teljes tájékozódással bír a cseh-ügy újabb fejleményeiről. Hitler telefonon tájékoztatta Mussolin, a helyzetről és Chamberlainnal lefolytatott tárgyalásáról. Mussolini vasárnap Triestben nagyszabású beszédet mond. A kormányhoz közeli körökben úgy vélik, hogy Mussolini ezalkalommal ünnepélyes nyilatkozatokat tesz a cseh kérdésben.

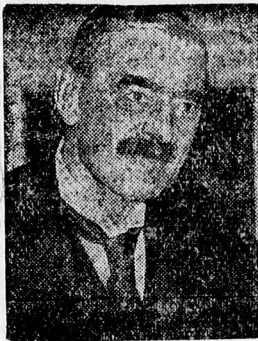
Új Catalaunum felé

Elképzelhetetlenül nehéz feladatra vállalkozna az, aki a világpolitikai helyzet pillanatnyi képét történetesen akarná megrajzolni. Az erőviszonyok, eshetőségek és lehetőségek közötti arány annyira fordított viszonyban fejlődött ki az utóbbi időkben a világpolitikai porondon, hogy a tényleges helyzet lerögzítése éppen annyira lehetetlenséggel határos, mint a jövő valószínűség szerinti kiszámítása.

Mindennapi banálitással azt szokták mondani, hogy ma történelmi időkben élünk. De hát minden idő történelmi, hisz a múlt idő tégláiból épül fel a történelem, legfeljebb a korszak, amelyben élünk, jelent fordulót az általunk csinált történelemben. Annyi bizonyos, hogy ritka kor emberei éltek együtt annyi sodróerejű, hatalmas, irányító egyéniséggel és egy emberi élet tartamában ritkán követte egymást ilyen merész cikázással, annyi villámgyorsan pergő, nagy horderejű esemény, mint a huszadik század emberének életében.

Két jó, öreg angol a kontinensen

1. A félreértett és eltévedt évek lassú izzásában a nemzetközi feszültség szeptember hónapban érkezett el a robbanás előtti állapothoz. Szeptember első napjaiban már minden készen állt az új világháború megkezdéséhez: szárazföldi, vízi és légi haderők vonultak fel a világ minden táján és az egyre erősödő kardesőrtetés hangja mellett idegpatta-

Chamberlain

Runciman lord

ráig feszültté vált az egész világ nyugalmit feldúló cseh-német helyzet. Benes szeptember 10-i beszéde csak növelte az idegességet és a harci kedvet és Hitler szeptember 12-i válasza sem volt alkalmas arra, hogy a felkorbácsolt kedélyhullámokat lecsillapítsa. Már-már egymásba omlott Európa egymással farkasszemet néző két tábora, amikor Chamberlain angol miniszterelnök távirata átröppent az étheren keresztül a szigetországból a bajor hegyek közé épült, regényes fekvésű villába. A táviratot alig fél nap múlva szinte az éther szárnyain feladója saját maga is követte és huszonnégy izgalommal teli óra leforgása múlva a büszke brit világbirodalom ősz miniszterelnöke szemben állt a bajorországi villa lépcsőjén a megifjodott Németország fiatal erőt sugárzó vezérével. „A jó, öreg Chamberlain”, — ahogy elutazásakor angol honfitársai éltették — egyszerre a békekeresés hőisévé vált. Megérdemelten ünnepli ezért az egész világ, mert a tűrhetetlenül fojtó légkörben, az összecsapni készülő gyűlölség mérgegázainak köd-felhőjében hetvenéves kora ellenére volt merész és bátor. Az új világ felé fordult, hogy utat keresen annak az államnak a békeakarata felé, amelyet a brit birodalom legna-

Püspökiúrdóba érvényes kedvezményes kád- és tükröfűrdőjegyek kiadó-hivatalunkbankaphatók.

gyobb ellenlábasaként szeretnek feltüntetni. Chamberlain teljesítménye messzi felülmúlta az előtte járó Runciman lord vállalkozását is. De mindketten felmérhetetlen szolgálatot tettek nemcsak hazájuknak, hanem az egész emberiségnek is. A két jó öreg angol kirándulása a kontinensre visszaadta Európa magabizását és helyreállította azt a rég elveszett hitet, hogy a világ sorján nemcsak tankok, bombavetők és mérges gázak hatalmi szavával, hanem jószándékkal is lehet lendíteni. Az más kérdés azután — és talán örök titok marad —, hogy ez a két becsületes old gentleman milyen véleményét formált magában a helyszínen az eszeveszetteen marakodó, jogtalanságok és erőszakosságok harci ménjém elvakultan rugtató szárazföldi Európáról...

A vörös szifinksz kényszermosolya

2. Bármennyire is úgy akarják feltüntetni, hogy a most tomboló középeurópai vihar csupán Csehszlovákia és Németország ügye, minden józan ember tisztában van azzal, hogy a színpalak mögött tulajdonképpen az orosz bolsevizmus és az európai civilizáció mérkőzése folyik le. A nemzetiségi érdekeknek époly másodrangú szerepük van ebben a gigászi küzdelemben, mint 1914-ben a szerb terjeszkedési vágyaknak volt. Az európai civilizációt a latin-germán erősoport képviseli az ázsiai ösindulatok televényéből kinőtt, világalomra törő orosz bolsevizmussal szemben. És mégis Oroszország az európai feszültség eme forró napjaiban oly feltűnően hallgatott, mintha nem is kívánna magának részt az európai politikából. Pedig valójában Litvinov ott ült egész héten a genfi népszövetség fehér márványpalotájában és sunyin, néha-néha tessék-lássék zsörtölődéssel keverte tovább zavartalanul a kártyákat. De mialatt a vörös szifinksz ilyen rejtélyes hallgatásba burkolózott, Prága utcáin valósággal hemzsegték az orosz vezérkari tisztek és az országhatárokon átcsempészett vörös hadirepülőgépek százait konok esendben készítették elő az embermészárlásra. Moszkva felől vihar előtti csend ástított Közép-Európa felé és a szovjet hallgatása valósággal idegesítőleg hatott a kedélyekre. Ekkor villámcsapásszerűen járta be a világot Chamberlain németországi utazásának a híre. Litvinovval éppen külföldi diplomaták társaságában közölték a váratlan szenzációt. Az orosz népbiztos pár pillanatra meghökken s azután fanyar, udvarias mosolyra húzta el a száját:

— Igen, jól van így, hiszen mi is békét akarunk...

De talán ezt a kényszermosolyt is megtakarította volna, ha már abban a pillanatban tudja, hogy Chamberlain elhatározását előzőleg csak Franciaországgal és Amerikával tudatta. Az orosz szifinksz támogatására senki sem gondolt ennél a nagyjelentőségű békelépésnél...

Vissza Oroszországot az európai tengerektől!

3. Egyelőre még korai volna Chamberlain utazásából azt a derülítő következtetést levonni, hogy most már minden békésen, tiszta akarattal fog elintéződni Európában. Ez az út ugyanis pillanatnyi fellélekzést jelent csupán. Nem ma, hanem holnap, vagy holnapután... De akinek ideje van, az él is, — ezt már a latin közmondás így tartotta. Átmenetileg az a helyzet, hogy Európa ideig-óráig — ki tudja, mennyi időre! — megtorpant egy új Catalaunum felé való rohanásában. Merthá Anglia s Franciaország nem értené meg, hogy a germán és szláv össze-csapása esetén melyik fél oldalán van a helye, az új világháború minden rettenetességével

Aki okos varr

Vásároljon

Gütermann varrószelymet

mert rugalmas, nem szakad és színtartó.

FIGYELJEN A GYÁRI VÉDJEGRE: A SAKKTÁBLÁRA. LANGYOS VIZBEN NEUTRÁLIS SZAPPANNAL MOSHATÓ

Európa nyakába szakadna. A vége pedig ennek az összecsapásnak győzelem semmiképp sem lehetne. Csak mind a két fél veszthetne, szörnyű, emberi ésszel előre ki sem számítható veszteséggel. Chamberlain utazása talán ebben a tekintetben is fordulópontot jelent a világháború utáni történelemben. Remélni lehet talán, hogy a nyugati államok szeméről egyszer már lehull a hályog és felismerik, hogy Európának egyetlen nagy, örök és kérlelhetetlen jelentősége van évszázadok óta: az orosz hatalmi vágy, amely ma a nemzeti sajtóságok különös ízeivel fűszerezett bolsevista világháború törekvésekben nyilvánul. Ha a négyhatalmi értekezlet Anglia, Franciaország, Németország és Olaszország részvételével valóban összejön, biztosra vehető, hogy a tárgyaló államférfiak lelkében ez a jelmondat ég majd, mint egy világító, neonfényes jelzőtábla:

— Vissza Oroszországot a Földközi- és a Fekete-tengerektől!

Új európai lelkiség a civilizáció védelmében

4. Akármilyen irányban fejlődnek is ki a közeljövő eseményei, a germán-szláv lezámolás egyszer elkövetkezik. Ha az isteni gondviselés úgy akarja, a nagy lezámolás most talán egyelőre eltolódik. A történelmi idők történelmi emberei érzik, hogy ennek az összecsapásnak még nem szabad bekövetkeznie. A latin-germán tábor mai megosztottsága miatt a szláv arcvonal pillanatnyilag látszólagos túlsúlyban van. De a két tábor külön-külön oly történelmi erőt képvisel, mint ezeröttszáz évvel ezelőtt a nyugat-római birodalom és a vele szemben álló Altília keleti hunjai. Catalaunumnál az európai civilizáció első ízben ütközött meg az ázsiai terjeszkedéssel és a vége az lett, hogy az összeomló latin kultúra romjain az egymásután özönlő népvándorlók raktak fészket. Az európai kultúra mai hordozóinak okulniuk kell a történelmi tanulságokon. Chamberlainnek és Hitlernek a békevédő szerepe csak úgy lehet tökéletes, ha minden eszközzel és áldozattal az igazságosságon, kulturális felemelkedettségen és az enyém-tied-övé elvének testvéries elismerésén alapuló európai lelkiséget meg tudják teremteni. Az új Catalaunumtól akkor nincs többé mit félni!

ÁRVAY ÁRPAD

Orvosok — a vizsgapadban

Másfélezer orvos jövője függ a felülvizsgáló bizottság döntésétől. — A húsz év óta itt működő orvosok okleveleit jóváhagyják

Nagyvárad. Saját tud. Az elmúlt héten ismét megkezdte működését az orvosi okleveleket felülvizsgáló bizottság, amely még a Goga kormány alatt kapott megbízást a külföldön végzett orvosok diplomáinak felülvizsgálására. A bizottság határozatától közel másfélezer orvos és sok száz alkalmazott jövője és egzisztenciája függ. A bizottság előző munkájának eredményeként eddig 300 orvostól és gyógyszerésztől vonták meg a működési jogot.

Az orvosi oklevelek felülvizsgálására, mint már ismeretes, az adott okot, hogy még

az év elején, a Goga kormány idején néhány fiatal orvos feljelentést tett a bucaresti ügyészségen *Manevici* Leo fővárosi állítólagos „ügyvéd” ellen, aki — a vád szerint — több külföldi diplomát hamis pecsétekkel érvényesített és az egészségügyi minisztériumban kijárásokat végzett a külföldi diplomák mosztrifikálása ügyében. Az ügyészségi feljelentés után az ország összes lapjai foglalkoztak az ügyvel és a sajtókampány nyomán elrendelték a külföldi oklevelek felülvizsgálatát. Az első vizsgálatot az Orvoscamarák ejtették meg, de egyetlen hamis diplomát sem találtak

Uj vizsgára kötelezik a külföldi diplomás orvosokat

Az újabb revíziós bizottság szösz szerint alkalmazza az 1938 febr. 10-én megjelent törvényrendeletet és nem elégszik meg a diplomák felülvizsgálásával és valódiságának elismerésével, hanem a külföldön végzett orvosokat arra kötelezi, hogy újabb vizsgákat tegyenek és követeli azt is, hogy olyan tantárgyakból, amelyeket a külföldi egyetemen nem tanultak, abból is vizsgázzanak. Bár a felülvizsgálatra rendelt orvosok diplomájuk elismerésekor letették a megkövetelt szigorú vizsgákat, most mégis háromtól tíz tantárgyig terjedő újabb vizsgákat kell tenniük.

A vizsgákat megismételni nem lehet. Akik egy tárgyból elbukhatnak, az köteles beíralkozni az orvosi karon az utolsó esztendőre, valamint arra az évre, amelynek a kérdéses tantárgy megfelel.

Az orvosok a vizsga kihirdetésétől számított három hónapon belül kötelesek letenni a vizsgát, ellenkező esetben elvesztik az orvosi gyakorlatra szóló jogosultságot.

Azoknak az orvosoknak a diplomáját, akik 1919 előtt itt működtek, már jórésztben megerősítették. Ha valakinek ezek közül nem ismerték el az oklevelét az csak tévedésen alapszik s egyszerű felelőadás beadásával a tévedést helyesbítik. A külföldi oklevelek közül eddig főleg az olaszországiak kerültek felülvizsgálásra. Akiknek államvizsgálata nem volt, azokat 5—10 tárgyból utasították vizsgára, de azoknak is vizsgázni kell 3—5 tárgyból, akiknek államvizsgálata volt. Egynehány párizsi, prágai, lipcsei és hallei oklevelét is felülvizgálták és 1—3 tárgyból utasították őket vizsgára.

A bizottság visszamenőleg alkalmazza minden orvossal szemben az egyenjogúsítás illetve szabadműködésre vonatkozó vizsga letételének pillanatában érvényben lévő törvényeket, amelyeket nem tudni mi okból az orvosok akaratan és hibáján kívül, annak idején nem alkalmazták a fakultások, illetve a minisztériumok. Vannak azonban a döntéseknek érthetetlen részei is. Három Párizsban végzett orvost más és más három vizsga letételére kötelezték, pedig bizonyos, hogy mind a három orvos ugyanazon tanterv szerinti vizsgákat hozta magával Párizsból. Ugyanígy két Konstantinápolyban végzett orvost más két-két vizsga letételére kötelezték.

A törvények és szabályzatok magyarázásában vannak a bizottságnak egészen *egyéni megállapításai*. Például az 1925-ös felső oktatási törvény 71. szakaszában szereplő mondatot „*Să aibă valabilitate în tara de origine*” úgy magyarázta, hogy „*să aibă drept de exer-*

citare imediată în tara de origine” Az ebből származó szomorú következmények már ismeretesek.

A bizottság a szigorlat és látogatási bizonyítványokban előforduló elnézéseket és esetleges hibákat szívesen használja fel az orvosok ellen, amiből újabb bonyodalmak és hátrányok származnak az orvos számára.

Számos esetben nem a szigorlati bizonyítványokat, hanem a külföldi egyetemen tanterveit használja fel a bizottság a tárgyaláson. Azonban nem mindig a tantervek között mutatkozó különbségeket vizsgálatot kértek.

A felülvizsgálatra állított orvosok megvannak győződve, hogy a külföldi diplomák felülvizsgálása nem érintheti őket, mert ők annak idején az előirt uton szerezték meg diplomájukat, s a törvényeknek megfelelően fáradságos nehéz vizsgák alapján ismertették el azokat. Hogy most mégis újabb vizsgát követelnek tőlük, ezzel szinte kétségbevonják

UJ!

UJ!

Az őszi szezon legszebb

női kabát
kosztüm ruha
szövet
divafujdonsága.

Selyem, vászon- és mosó-
árak őrési választékban

VADAS

c e g n é l

Bu. Regele Ferdinand 1

»CONSUM«

bevásárlási hely!

* **Lehangolt, ótvágytalan, eldugult emberek** — reggel felkeléskor egy pohár természetes „**Ferenc József**” keserűviz megszabadítja az emésztőcsatornát a felgyülemlett erjedő és rothadó anyagoktól s az emésztőszervek további működését előmozdítja. Kérdezze meg orvosát.

azoknak a belföldi egyetemeknek és azok tudós tanárainak értékét és bizonyosságát, akik annak idején a bizonyítványukat és „libera praktikájukat” elismerték.

Öreg orvosok vizsgáztatása

Tudunk neves öreg orvosokat, akiknek képessége és tudása külföldön is ismeretes, ennek ellenére az illetékes bizottság előtt fel kellett mutatniok régi elsárgult bizonyítványaikat. Megjegyezzük, hogy ezen orvosok között még egyetemi professzorok is voltak. A felülvizsgálatra állított orvosok közül beszélünk olyanokkal, akik annak idején diplomájukat Rómában, Prágában, Párizsban szerezték. Sok küzdelem, nélkülözés és fáradságos munka után jutottak oklevelükhöz és amikor már kezükben volt az oklevél, mégcsak azután jött a sokkal nagyobb életküzdelem: az anyagi gondok és az orvosi gyakorlat. S most ezek a 10—15 évi gyakorlattal rendelkező lelkiismeretes és elismert jó orvosok újabb vizsgákat kénytelenek tenni. Ha véletlenül a vizsgák nem sikerülnek — mint fentebb írtuk — be kell iratkozniok újból az egyetemre abba az évfolyamba, amelyiken azt a tárgyat adják elő, amelyből az illető orvos elbukott. Miután a legtöbb orvos bizonyos irányban specializálta magát.

Könnyen megtörténhet, hogy még az egyetemi tanárok is elbukhatnak,

ha nem a szakmájukból vizsgáztatják őket.

Ártalmas ez a módszer nemcsak a felülvizsgálatra rendelt orvosoknak, de a nagyközönség között is bizalmatlanságot vált ki az összes orvosok irányában, és így ártalmas az ország egészségügyének is.

Eltekintve attól, hogy a felülvizsgálásra idézett mintegy 1500 orvos, azoknak családjai és személyzete, tehát több ezer ember sorsa, jövője és boldogulása függ a bizottság döntésétől, ami kedvezőtlen határozat esetén katasztrófális erkölcsi és anyagi helyzetbe sodorná őket, szinte érthetetlen ezen intézkedés. A közegészségügyi minisztérium, a lakosság, s különösen a falvak egészségügyi helyzetének jobbítása érdekében emberfeletti küzdelmet folytat. Romániában minden 13.000 lakosra jut egy orvos. *Az országos egészségügyi akció csak úgy ölthet nagyobb és nagyobb mértéket, ha az orvosok számát nem csökkentik, hanem ellenkezőleg — növelik!*

Az erdélyi és bánági orvos kamarák kiadott jelentései és előbbi vizsgálati szerinti ezen a területen praktizáló külföldi diplomás orvosok között egyetlen egy sincs olyan, aki a *Manevici* féle módszerrel szerezte volna diplomáját.

Hisszük, hogy az illetékes hatóságok a legnagyobb jóindulattal és tárgyilagossággal fogják bevizsgálni a helyzetet és reméljük, hogy az ártatlanul meghurcolt és alaptalanul megvádolt orvosoknak méltó elégtételt és elismerést biztosít.

VIDOSITS GYULA.

Pályázati hirdetmény

A Szent Vincés Irgalmas nővérek (Szereget Leányai) romániai tartományának központja pályázatot hirdet egyik intézetének igazgató, sebész-íróorvosi állására. Pályázhatnak keresztény orvosok, akik több évi sebész-klinikai okirattal és bizonyítható gyakorlattal rendelkeznek és orvosi gépek (röntgen, diatermia, rövid hullám, pantostat stb.) kezelési módját és az orvosi praxisban való alkalmazást kellőképpen ismerik. Javaldalmazás megegyezés szerint. Pályázat küldendő: Szent Vincés irgalmas nővérek tartományi főnöknőjéhez, Oradea (Nagyvárad), Strada Nogáll 5.

HIREK

MAGYAR LAPOK

Keresztény magyar napilap

Nagyvárad, Strada Regele Caroli 5.

ELOFIZETÉSI ARAK. Belföldön: Egész évre 800, félévre 400
negyedévre 210, egy hónapra 70 lei.
Magyarországon: Egész évre 50 P, félévre 25 P, negyedévre 15 P.
Egyes szám ára 20 fillér, vasárnap és ünnepeken 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037
Telefon: 12-27.

Kolozsvári szerkesztő: **dr Sulyok István.**
Kéziratokat nem örvünk meg és nem adunk vissza.

Időjárás

A bucaresti időjárás-kutató intézet jelentése szerint a várható időjárás: Vasárnapra déli szél várható, délelőtti napos idővel, délután egyes helyeken borulás.

MAGYAR KATOLIKUS TANONCISKOLÁT LÉTESIT A TEMESVÁRI PÜSPÖKSÉG. Temesvárról jelentik: Mint ismeretes, a temesvári római katolikus püspökség elhatározta, hogy Temesváron magyar tannyelvű felkészítési jellegű fiú- és leánytanonciskolát létesít. Ez az iskola a kisebbségi ifjúság ipari átrétegződése érdekében házagpótló intézményt jelentene. A püspökség a tanonciskola létesítésére vonatkozó terveket megfelelő kérvénnyel együtt benyújtotta a temesvári munkaügyi felügyelőséghez véleményezés céljából. A munkaügyi felügyelőség, mint értesülünk, már felülvizsgálta az iratokat és azokat beterveztette a munkaügyi minisztériumhoz, amely rövidesen dönteni fog e kérdésben.

Kinevezték Dés város új polgármesterét. Désről jelentik: A királyi helytartóság legújabb rendeletével dr Pop Cornél vármegyei főtisztviselőt nevezte ki Dés város polgármesterévé. Dr Pop Cornél régi, közbecsülésben álló megyei tisztviselő, ezért kinevezése a városban általános megelégedést keltett.

MEDVÉK MARCANGOLTAK ÖSSZE GHICA VOLT BIHAR VÁRMEGYEI PREFEKTUST. Bucuresti. Saját tudósítónktól. Angheliescu dr királyi tanácsos vezét, Ghica földbirtokost, az argesi hegyekben borzalmas vadászerevenségtől ment, s az erdőben három medve támadta meg. Az egyik, egy hatalmas állat földreverte őt, szeszmarcangolta jobb kezét s megharapta még a jobb lábát és a balterdét is. Az erdőőrnek sikerült a medvét néhány lövéssel megölni. Ghicát súlyos állapotban szállították kórházba.

HANZU KIRÁLYI HELYTARTÓ A JÖVŐHET FOLYAMÁN MÁRAMAROSSZIGETRE ÉRKEZIK. Saját tudósítónk jelentik: Illetékes helyről nyert értesülés szerint Hanzu tábornok, Somes tartomány királyi helytartója a jövő héten Hodor Victor, tartományi titkár kíséretében Máramarosszigetre érkezik, ahonnan a megye nagyobb községeit is felkeresi. A helytartó fogadtatására a hatóságok megtették az előkészületeket.

Lelkinap. Szeretettel értesítjük katolikus Nőtestvéreinket, hogy a lelkinapot minden hónapban, ez alkalommal szeptember hó 22-én, csütörtökön a Szociális Testvérek nagyváradi székházában (Str. Crișan 2. sz.) újból megtartjuk. A lelkinap reggel fél 9 órakor kezdődik és este 6 órakor végződik. Egész napon bentlakás kötelező. Teljes ellátás napi 30 lei. A lelkinap egynapos lelkimagány, a léleknek Krisztusban való újjáéledését jelenti, — lelkünknek csodálatos erőt, boldogító békességet, lankadatlan kitartást ad az élet küzdelmeinek elviselésére. Külön felhívjuk a radnai zarándokok figyelmét a lelkinap fontosságára, hogy lelkiileg elkészülve, bensőségesen végezzék zarándokutjukat. Testvéri szeretettel a Vezetőszék.

Október 20-ig meghosszabbították a német-román gazdasági egyezmény érvényét. Bucuresti. Saját tudósítónktól. Minthogy a jelenleg érvényben levő román-német gazdasági egyezmény szeptember 30-án lejárt és már nincs idő új gazdasági egyezmény megkötésére, illetve azoknak a módosításoknak a megtárgyalására, amelyeket mint a két állam javasolt. A román kormány javasolta az egyezménynek újból való meghosszabbítását. A német kormány elfogadta ezt a javaslatot azzal, hogy a jelenlegi egyezmény felülvizsgálását október 20-án kezdik meg.

Tisztviselői fizetések utáni adó 30 napon belül esedékes. Kolozsvár. Saját tud. Ismeretes, hogy a törvény előírja, hogy a tisztviselői adó 30 napon belül fizetendő. Tullépés esetén a bírság a fizetendő adó háromszorosa. Eddig a minisztérium a tullépések esetén, indokolt esetekben, eltekintett a háromszoros bírság behajtásától. — Amint újabb értesülünk, a minisztérium ezennel a bírság fizetése alól még kivételes esetekben sem ad felmentést.

A KIRÁLYI HELYTARTÓ TORDÁN. Saját tud. Pap Danila tábornok Mures tartomány királyi helytartója erdélyi körútja rendén Tordára is ellátogatott. A prefekturán Rădulescu ezredes-prefektus fogadta a magas vendéget, aki este 7 órától 9 óráig bizalmas tárgyalásokat folytatott a prefektussal és azután visszautazott Gyulafehérvárra.

Kedvezményes vasúti díjszabást alkalmaznak a kivitelre szánt gabona szállításánál. Bucuresti. Saját tudósítónktól. Péntek este hat órai kezdettel a kormány gazdasági bizottsága ülést tartott, amelyen Mircea Cancicov pénzügyminiszter elnökölt. Jonescu Sisesti földművelésügyi és Cancicov pénzügyminiszter előterjesztést tettek a gabonakivitel serkentésének szűkegességéről. Hogy a román gabona versenyképességét a külföldi piacon növeljék, a gazdasági bizottság elhatározta, hogy a kivitelre szánt gabona szállítási árát a CFR összes vonalain csökkentti. Ez a csökkentés szeptember 20-án kezdődik és december 15-ig tart.

A BANCA NATIONALA LESZÁLLÍTOTTA A KÜLFÖLDI DEVIZÁK HIVATALOS ÁRFOLYAMAIT. Bucurestiből jelentik: A Banca Nationala a következő leszállításokat eszközölte: Egyiptomi font 700.35 lei, az eddigi 702.42 helyett, angol font 683.10 lei, volt 685.17 lei, palesztinai font 683.79 lei, volt 685.80 lei, dollár 141.86 lei, volt 142.35 lei. Kisebbs. lényegtelen árfolyamredukciókat eszközölt a Jegybank a következő külföldi devizáknál: holland forint, belga, finn márka, dán, norvég, svéd és eszt. koronánál, valamint a svájci franknál. A többi devizák árfolyama, beleértve a francia frankot is, változatlan maradt. A Banca Nationala a negociabilis devizák közé felvette a legutóbbi napokban a clearing angol fontot is 840 leies árfolyamon valamint a 30 százalékos kvótából származó szabad angol fontot is 1070 leies kurzuson.

Legújabb divat szerint bundákat és gallérozásokat a legszebb kivitelben és egolcsóbb árban készíti az

Er-ka

szücsület

NAGYVÁRAD,

Bul. Reg. Ferdinand 17.

Szörmeujdonságok megérkeztek!

Diesel-motor vasúti mozdonyban. New-Orleansból jelentik Sokat hallottunk már hatalmas motorokról, azok óriási súlyáról és nagy sebességéről. Minden képzeletet felülmut azonban az a lokomotív, amit az amerikaiak most hoztak forgalomba. Ezt a csodálatos szörnyeteket nem gőzgép, hanem Diesel-motor hajtja. Ez a motor 2030 lóerős, a súlya 45 tonna. Az egész mozdonynak súlya 157 tonna. Érdekesége ennek a vasparipának az, hogy egy elmés szerkezet segítségével a kerek fordulatszámát állandósítani tudja, szóval a lejtőn is változatlan sebességgel halad. A mozdonyt tehervonat húzására építették, ennek ellenére a sebessége, szerelvényt is hozzákapcsolva, 103 kilométer óránként.

A NAGYVÁRADI UJSÁGÍRÓKLUB gyönyörűen átalakított téli helyiségébe költözött.

KOLOZSVÁRI CÉG SZÁLLITJA A MONITORUL OFICIAL UJ BÉLYEGNYOMDÁJÁNAK BELSŐ BERENDEZÉSÉT. Kolozsvár. Saját tud. Most ujjlott le Bucurestiben a Monitorul Oficial ujjonnan felállítandó bélyegnyomdájának butorberendezésének szállítására vonatkozó árlejtés, amelyen 9 cég vett részt. A megbízást a clujai Cooperativa „Clujana” nyerte el. A munkálatok értéke 130 000 lei.

Változtatások Torda megye tisztikarában. Saját tud. Az életbelépett új közigazgatási törvény erősen lecsökkenti az összes vármegyék tisztviselőlétszámát. Ennek következtében a tordamegyei központi tisztviselők közül egyeseket már is áthelyeztek a szolgálat érdekében s az új beosztásnak megfelelőleg. Betegségük miatt már előzőleg önként nyugdíjba ment Hajdu Ödön — vármegyei főállatorvos és dr Bodoczi Árpád osztályfőnök. A Maros tartományi királyi helytartóság központi irodájához Gyulafehérvárra áthelyezték dr Bálint János osztályfőnököt, Bálint Eugenia alosztályfőnököt és Katona Elvira irodatisztet.

MIELŐTT HÁZBÉRT FIZET A LAKÓ, NÉZZE MEG, HOGY A HÁZADÓT KIFIZETTÉK? Bucurestiből jelentik: A főváros pénzügyi vezérfelügyelőség tudomásul hozza, hogy az ingatlan és lakás bérlők is — az életben lévő törvények értelmében — az állammal szemben felelősek a házadóért, amellyel az ingatlan, vagy bérház tulajdonosa tartozik. Végeredményben tudomásul adják, hogy a bérlők kötelesek az illetékes adóhivatalnál meggyőződni arról, hogy a háztulajdonos kijezette-e a házadót és ezt az információt még a házbér kijezése előtt kötelesek eszközölni. Ellenkező esetben a bérlőket teszik felelőssé a háztulajdonos által be nem fizetett adók miatt s nem veszik figyelembe, hogy a házbért kijezték-e már előzőleg.

Háromhónapi fogházra ítélték egy gazdálkodót, mert tüdőbeteg feleségét gondozatlanul hagyta. Szatmár. Saját tud. Érdekes ügyben hozott ítéletet a szatmári törvényszék büntető tanácsa. Az ügyezés hűtlen elhagyás miatt vaját emelt Mocirán András kékesi gazdálkodó ellen, aki nagybeteg feleségét hűtlenül elhagyta. A földműves két évvel ezelőtt nősült. A felesége után kapott föld egy részét a leány családja a nevére íratta, a vagyon többi része a fiatalasszony nevére szerepelt. Mociránné néhány hónapja ezelőt súlyosan megbetegedett. Az orvosok tüdőbajt állapítottak meg az asszonyon, akinek nyugodt életmódot tanácsoltak. Mocirán követelte, hogy felesége a vagyon többi részét is írassa a nevére. Mivel a felesége nem teljesítette a kívánságát, a beteg asszonyt otthagya. A törvényszék a vádlott távollétében tárgyalta le az ügyet és Mociránt háromhónapi fogházra ítélté.

EGYENRUHA VISELTRE KÖTELEZTEK ARADON A BERKOCISOKAT ÉS A TAXISOFŐRÖKET. Aradról jelentik: A város színvonalának fejlesztésére szolgáló érdekes rendelkezés a közeljövőben alaposan megváltoztatja Arad bérkocsi és bérgépkocsi közlekedését. A polgármesteri hivatal rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a bérkocsisok kerekeit gumival kell ellátni, hogy megszűnjék az a kellemetlen zörög, amely a bérkocsikat kísérte, továbbá a mai követelményeknek már meg nem felelő járműveket ki kell cserélni, vagy át kell alakítani. Hasonlóképpen kötelező a tehervontatásra alkalmatlan lovak kicserélése is. A jövőben a bérkocsisok későbbben megállapított formájú egyenruhát kötelesek viselni, mert nagyon sokszor előfordult, hogy a főútvonalon is toprongos külsejű kocsisok ültek a bakon. Az egyenruha-rendelkezést kiterjesztették a bérkocsisok vezetőire is. A kocsisok és a gépkocsivezetők az előirt rendelkezések végrehajtására január elsejéig kaptak határidőt.

Belefulladt egy tordai munkás a cementbe. Torda. Saját tud. Megdöbbentő és különös haláleset történt a tordai cement-gyárban. A zsákoló gépeknél működő munkáscsoport egyik tagja Ceclian Vasile adósdetrehemi illetőségű 29 éves nő (2 gyermek apja) munkás, munka közben hirtelen elszédült, eszméletét veszítette és fejével lefelé belezuhan a friss cementtel telt nagy cement-tartányba és pillanatok alatt megfulladt. Mire segítségére siető társai kiemelték, már halott volt.

HARMINCHAT TANITÓT FELFÜGGESZTETTEK HUSZONHÉT TANITÓT VÉGLEG ELBOCSÁTOTTAK ÁLLÁSUKBÓL. Bucuresti. Saját tud. A nemzetnevelésügyi miniszter 36 tanitót felfüggesztett és 27 tanitót végleg elkövetelt állásukból, mert vétettek az államrend védelméről szóló törvény ellen.

Pincérszeny Kattoviciban. Varsóból jelentik: Eredeti mérközés színhelye lesz a közeli napokban Kattovica; francia mintára versenyt rendeznek a lengyel pincérek számára. Az egyik legnehezebb versenyszám három kilométeres gyaloglás lesz; a verseny résztvevőinek egy pohár sört és három pohár vizet kell tálcán vinniük.

* Éveken át székszorulásban szenvedő egyének gyakran meglepő rövid idő alatt rendbejönnek, ha reggelenként felkeléskor és esetleg este lefekvés előtt is egy-egy fél pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet isznak. Kérdezze meg orvosát.

Százéves korában meghalt Máramarosziget legöregebb asszonya. Saját tud. Máramaroszigeten meghalt Markovics Dichel Ber, aki a város legöregebb asszonya volt. A száz évet elért nő — állítólag — sohasem volt beteg.

A BELGRÁDI MAGYAR KÖVET A JUGOSZLAV RÉGENSEKNÉL. Belgrádból jelentik: Sztankovics és Perovics, a királyi régenstanács tagjai kihallgatáson fogadták szombaton délelőtt báró Bakách-Bessenyei György belgrádi magyar követet, akivel hosszasan tárgyaltak.

a köszöntés Skóciában, ahol az év nyolc hónapján át esik az eső. De az év 12 hónapjában a skótok is az „505 a csikkal”-t eszik, a remek új cukorkát, melyet ott is, mint az egész világon, mindenki ismer és szeret.

505
EUROPA CUKORKAJA

Romániában gyártja KANDIA S. p. A., Timișoara

Unnepélyesen beiktatták Nagyvárad város új polgármesterét

Dr Chirila polgármester kijelentette, hogy becsületes és egyenes munkával fogja visszafizetni a polgárság előlevezett bizalmát

Nagyvárad. Saját tud. Szombaton délelőtt ünnepléses külsőségek között zajlott le a város házában Chirila Augustin Nagyvárad város delegált polgármesterének beiktatása. A nagytermet zsúfolásig megtöltötte az érdeklődő közönség. Jelen voltak az összes hatóságok vezetői, valamint a város háza és az üzemek tisztviselő-osztálya.

Negyed 11-kor lépett be a terembe Florescu ezredes-megyeifőnök, Chirila Augustin polgármester, Carpiniseanu Cornel dr. volt polgármester és Nestorescu alpolgármester kíséretében. Elsőnek Vasile Florescu ezredes-megyeifőnök emelkedett szólásra:

— Az új közigazgatási törvény új helyzetet teremtett a városokban. Ennek a változásnak természetesen folytatásaképpen érkezett le az a rendelet, amelyet Calinescu belügyminiszter és Iamandi igazságügyminiszter írtak alá és amelyik felmenti Carpiniseanu dr. eddigi polgármestert a polgármesteri teendők végzése alól.

A megyefőnök ezután szívélyes szavakkal vett búcsút a távozó polgármestertől. Köszönetet mondott a város érdekében kifejtett munkásságáért, amellyel hozzájárult a kulturális és közgazdasági élet fellendítéséhez.

A megyefőnök felolvasta ezután Hanzu Alexandru tábornok a Szamos tartomány királyi helytartójának végzését, amellyel Nagyvárad város ügyeinek vezetésére Chirila Augustin volt alispánt delegálta.

— A legteljesebb lelkielégtétellel iktatóm ma be önt Chirila polgármester úr, — mondotta a prefektus — Nagyvárad városának polgármesteri székébe. Egész életemben reméltem, hogy eljön az idő, amikor Romániában is értékelni fogják a valódi értékeket. A legteljesebb megelégedéssel vettem tudomásul a kinevezést, mivel ismerem az új polgármester eddigi munkásságát, amelyet a köz érdekében kifejtett. Nagyvárad város társadalma is örömmel fogadta a kinevezés hírével, mivel olyan embert ért a megasztiztetés, aki dolgozik a köz érdekében munkálkodik nem úgy mint az elmúlt politikai kormányzatok politikusai.

— Engedje meg polgármester úr, hogy néhány fontos kérdésre felhívjam a figyelmét.

— Elsősorban a város románosítására. Nem szavakra, hanem tettekre van szükség a további előrehaladás érdekében. Nem szabad azonban el-

felejtenünk, hogy ebben a városban nem csak románok élnek és azoknak is igazságot kell szolgáltatni. A közigazgatást nem az irodából intézik, hanem a helyszínen. Állandó ellenőrzésre van szükség. Elsősorban a város külső részeit kell rendbehozni, ahol a polgárok sártengerbe fúlnak. Pedig ezek a polgárok ugyanolyan nehezen, sőt talán még nehezebben tudják vállalni a közterheket méltán elvárhatják, hogy róluk is gondoskodjanak. Nekik is szükségük van vízre, villanyvillágításra és csatornázásra. Es nem utolsó sorban iskolákra és templomokra. Sürgős szükségesség a városon keresztül vezető nagy nemzetközi útvonal rendbehozása is. Eddig ugyanis a városon kívüli utszakaszt az idegen országbeli látogatók dülő úttal tévesztették össze.

— A város külsejének feljavítására is fokozott gondot kell fordítani. A város szegénye, amilyen állapotban a központi rendőrség és a rendőrfelügyelőségek épületei vannak. A város másik szegyenpontja a piac. Ebben az irányban Carpiniseanu volt polgármester már megtette a szükséges intézkedéseket és minden remény meg van arra, hogy 15-ike után eltűnnek a dülledező fabódék és sátrak, amelyek állandó fertőzés fészkei voltak. Szükséges még a piacok ésszerű beosztása. Nem lehetnek ugyanis a zénás szekerek az élelmiszer árusok tözsomszédságában.

— A város rendszert szempontjából is dicsérendő példával járt elől Carpiniseanu polgármester. Hozzákezdtek a régi parkok rendbehozásához és új parkok létesítéséhez. Eljön az idő, amikor a Körös-partját is végig rendezni fogják, virágokkal díszítik és a Körös folyót alkalmassá teszik vízi-sportok üzésére.

— A város közegészségügye szempontjából is sok kívánni való marad fenn. Gondoljuk csak meg hány korcsma van a város területén. Az elv az legyen, hogy ahány italmérő hely van a városban, ugyanannyi kórház és menhely is legyen. Különösen a külvárosi részeken siralmas állapotokat tapasztalhatunk ebben a tekintetben. A rendőrség összefogdossa a csavargókat, de azután kénytelen szabadon bocsájtani, mivel nincs hová elhelyezni őket. Carpiniseanu polgármester ebben az irányban is rendelkezett és a továbbiakban is megfelelő alapot kell találni az öre-

gek és a csavargók részére felállítandó menedék-hely létesítésére.

— Öntől polgármester úr, mint papnak a fiától — mondotta a megyefőnök — lelki téren is megfelelő megvalósításokat várunk. Ismeri az egyházak helyzetét és azokat a szükségeket, amelyek segíteni kell. Remélem, hogy módot fog találni a megfelelő támogatásra. Külön gonddal kell kezelni az elemi iskolai nevelés kérdését.

— A népkönyvtáraknál a megfelelő könyvek és olvasmányok beszerzésére kell a fősúlyt fektetni.

Végül meg kell találni a módot a román-otthon létesítésére.

— Nem irigylem az ön helyzetét polgármester úr, mivel tudom, hogy milyen súlyos terhet vállalt el. Sok hibát, a múlt hibáit kell kijavítani és igazságos egyenes intézkedéseivel meg kell győzni a város polgárait arról, hogy a befolyt összegeket arra a célra fordítják, amelyre szánva voltak.

A polgármester beszéde után Carpiniseanu dr. a távozó polgármester mondott néhány szóval köszönetet az elhangzott dicséretéért.

Chirila polgármester székfoglaló beszéde.

Chirila Augustin Nagyvárad város delegált polgármestere tartotta meg ezután székfoglaló beszédét:

— Nagy örömmel töltött el az a kinevezés, amelyben Nagyvárad város ügyeinek vezetésével bíztak meg. Az öröm azonban félelemérzessel párosult. A polgárság részéről megnyilvánuló bizalom pedig sok mindenre kötelez. Fogadom, hogy becsületes és egyenes munkával fogom visszafizetni ezt az előlevezett bizalmat.

Chirila Augustin polgármester ezután Öfelsége II. Karoly király érdemeit méltatta, majd Hanzu Alexandru tábornok, királyi helytartónak és Vasile Florescu ezredes-megyeifőnöknek mondott köszönetet a kinevezésért.

A prefektus ur felemlítette, hogy papnak a fia vagyok. Nagyon jól ismerem a mai helyzetet és azt az erkölcsi krízist, amelyet az egész világ átérez. Minden erőmmel rendelkezésére fogok állni egy a nemzeti egyházaknak, mint azoknak a történelmi egyházaknak, amelyek jelenleg a város területén fennállnak. Segítségére leszek a kulturális és jótékonyági egyesületeknek, a köz érdekében kifejtendő munkásságukban.

— Nagyvárad városa határszéli város, tehát itt olyan problémák is felmerülnek, amelyek az ország belső vidékein nem találhatók fel. Ez alkalommal is kijelentem, hogy mindaddig, amíg én állok a város élén, minden erőmből a legjobban tudom szem előtt tartani a nemzet egyetemes érdekeit, amíg szem előtt tartom, hogy a város lakosai is bizonyítékot fogják adni hazafias és lojális érzésüknek.

— Önök most azt várják uraim, hogy rövid munkaprogramot adok. Világéletemben azonban egyenes és szókimondó ember voltam és így bejelentem, hogy ez teljesen lehetetlen. Néhány napon belül alapos és körültekintő programot készítenék elkészíteni. Ha meg fogom kapni a végleges kinevezést, úgy el fogom készíteni munkaprogramomat és azokat annakidején a lakosság tudomására hozom.

— Az utóbbi évek építkezései folytán a város területe aránytalanul megnövekedett. Az így keletkezett telepeken sem víz, sem villanyvilágítás nem áll a polgárok rendelkezésére és teljesen hiányzik a közegészségügyre nézve annyira szükséges csatornázási rendszer. A jövőben Nagyvárad város területe nem növekedhetik mindaddig, amíg a mar beépített területeket nem rendezik.

— Kérem önöket és a város polgárait, hogy ne értsék félre szavaimat, am ahitőzom dicséretre. Megköszönöm a sajtónak azokat a meleg és elismerő szavakkal, amellyel fogadták és kérem a sajtó munka ársait, hogy a jövőben is közös erővel, vállelve dolgozzanak velem. A város polgáraitól pedig azt kérem, hogy minden ügyes-bajos dolgukban a legteljesebb bizalommal forduljanak hozzám.

— A tisztviselő osztálynak igazi atya akarok lenni. De nem tőrök semmi szabálytalanságot, munkaelhanyagolást, késést, figyelmetlenséget. Megkövetelem, hogy polgári életükben is megfelelő magatartást tanúsítsanak.

— Végül köszönetet mondok Florescu Vasile ezredes-megyeifőnöknek a beiktatásért és azokért a meleg szavakért, amelyekkel fogadott.

— Köszönetet mondok Carpiniseanu volt polgármester urnak, a város érdekében elkezdett munkásságáért. Ezt a munkásságot folytatom fogom.

A polgármester Nagyvárad városának és a város lakosságának elítésével fejezte be beszédét.

Fildan Josif városi főjegyző üdvözölte ezután a távozó Carpiniseanu Cornel dr polgármestert és Chirila Augustint, az új polgármestert. A tisztviselő osztály bizalmát és szeretetét tolmácsolta és megígérte, hogy minden erejükből az új polgármester rendelkezésére fognak állni.

Utazás a világűrben

Verne képzeletében és a csillagászat útmutatása mellett

Szállj be, szives olvasó, a képzelet nagy repülőgépebe és jöjj el velem a legszebb és legmerészebb utra: a csillagok közé!

Nagyszerű és élményekben gazdag kirándulás lesz, amelyben nem lázalmok lidércei irányítják utunkat, hanem az egyik legbámulatosabb tudományok meglepő számításai és megállapításai. Amelyek azonban nemcsak a szaktudóst érdeklik, hanem minden gondolkodó embert, aki egyszer is ott állt elfogódott ámulattal az Isten csillagos egének csodái alatt s belemerítette szemét a titok irtózatosságnak, amelyek itt a fejünk felett szörjéksziporkázzák a maguk megrázó, évezredek tanúságait.

Avatott pilóta ül a repülőgép kormánykerekénél: a modern csillagászat. Pillanatok alatt ott van velünk a gép a Hold szürke és méztelen hegyóriásai között. Lemutat onnan a Földre, amely a Holdból nézve jó 13-szor akkora, mint a mi földi világunkról a Hold. Színes, változatos képű égitest ez a Föld; a Holdból a világrészeket szabad szemmel is meg lehet különböztetni rajta...

De a pilóta int és máris röpülünk tovább. Behatolunk a meteorok, a bolygók s a babonás félelmet gerjesztő üstökösök birodalmába, amelyek velünk együtt a Nap szigetosoportját képezik az űrben. És meg sem állunk, míg magát a Napot el nem érjük. A Napot, amely minden életünk létalapja, minden ünnepünk legszebb kivilágítása.

Am utunk még ennél is messzebbre vezet, sokkal-sokkal messzebbre. Ki a hideg és fekete űrbe, ahol fények szerint mérjük a távolságot. Itt is, ott is csillagok, égő napóriások robnak el mellettünk, titokzatos esendőségben, de oly szilaj vágatással, hogy 10-szer, 1000-szer megelőznék a leggyorsabb grámlóvédőket... Robognak kifelé a teremtett űr sikeit mélyei felé... El Napok milliói, naprendszerek milliárdjai mellett...

Nem szabad szédülnöd, testvér. Mert ez is még csak a kezdet. Az Ur országának nem olyan egyhamar értünk a végére. Van itt még esoda és bűvölet bőven!

Ez az egész csillagvilág még csak — az egyik csillagvilág. Az „első számú” Tejut. Ha repülőgépünk elég gyorsan jár — mondjuk mint a villám: 300.000 kilométert futva be egy másodperc alatt — akkor nem is egészen egy millió év múltán eljutunk a „második számú” Tejutoz, egy új, alakuló világhoz: az Andromeda-ködhöz. És innen tovább a Tejutak újabb százaihoz, ezreihez...

Es mégsem jutattunk a végére

Még nem fedezték fel azokat a távosöveket, amelyekkel a világűr, a csillagvilág valamennyi csodáját elérhetjük. Hogy van-e valahol vége s hol van vége ennek a hihetetlenül sokszori, teremtett anyagi világnak, nem tudjuk. De egyet tudunk — amire különben egyetlen csillagnak egyetlen atomja, Földünknek egyetlen fűszála is megtanít: — hogy ebben az összhangzatos, sokrétű, csodás világban Gondolat van, Rend van, Szépség van. Ok van, Terv van, Bölcsesség van; más szóval: Isten van.

Az ő lábnyomát hirdeti az Univerzum

Uj könyv!

P. Trefán Leonárd:

Mosolygó tájak

A kiváló író és irodalmi művész írásainak legújabb gyűjteménye. Ára 50 leír és 15 leír portó.

A csillagok csodái, Napok patakjai, Tejutak örvénylései, születő és kiháló világok páráló vágató, viharló kavargásai — mind csak a szőnyeg, amelyen az Ő lába jár, amelynek szárait az Ő intellektusa tervezte ki s az Ő parancsoló akarata himezte bele a sötét semmibe...

„Az egek hirdetik az Isten dicsőségét és az Ő keze művét magasztalja az égboltozat” (18. zsoltár).

Egy ócsa séta a holdon

Barangoljunk most egy órát a Holdon!

Halottá csend és pusztaság köröskörül. Alig megyünk egy darabig a köves talajon, máris egy kis kráterrel találkozunk s pár pillanatra belenézhetünk rejtelmes szemébe. Tovább megyünk. Meglepő, milyen gyorsan és könnyen emelkedik a lábunk s milyen nagyokat lendülünk előre. A Hold csekély vonzóereje ugyanis jelentékenyen csökkentti testünk földi súlyát. 90 kilós ember itt pl. csak 15 kilót nyomna.

Megállunk. Egy hegy éles kontúrjai tűnnek fel a látóhatáron. Körvonalai nem mosódhatnak el itt a levegőben, mert levegő nincs; gigantikus ormai kísértetiesen nyúlnak fel a fekete égre... A Föld mint valami gyönyörű, sokszínű csillag lebeg a világűrben; akkora, mint egy kocsikerék, tizenháromszor nagyobb, mint a Hold tányérja. Szürkéskéken tündökölnék rajta az óceánok, belekeverődik ebbe a színbe a szárazföldről visszavert sárgavörös fény is. Mindegyik szín a napfény visszaverődése. Ezt a földfényt egyébként a Holdon a Földről is láthatjuk. Ha újhold alkalmával figyeljük a Holdat, finom csillagást észlelhetünk az elsötétített részen: ezt a fényt a Föld vetíti a Holdra. A Földet a Holdról nézve szintén van újhold, első negyed, földtölte, utolsó negyed — a Hold fázisainak megfelelően. Grandiózusan tündöklék fel a „felhold”: a Napfény a földet övező felhőtegről, kétszer oly világosan verődik vissza, mint a felhőtegen Holdról.

A csillagok rendkívül éles fényvel világítanak a Hold koromsötét egén: a levegő ugyanis, mely a Föld köré a gyönyörű kék égboltozatot varázsolja, itt hiányzik. Ennélfogva a Nap sugarai is akadálytalanul tűznek alá s minden pillanatban hőtárával fenyegetnek bennünket. Nincs itt egy csepp víz sem a szomjunk enyhítésére, nincs egyetlen fa vagy erdő, mely árnyékot nyújtana.

A Hold ugyan csak az egyik felét mutatja nekünk: udvarias szolga, aki soha az urának hátát nem fordít. De aligha valószínű, hogy a Hold ismeretlen fele sokban különböznék az ismertől.

Egyeseket izgat a kérdés: sikerül-e vajjon

Oszti szonett Szűz Máriához

Már oly rég csend van, s mégis boldogan,
— mint halmi-járó vágyak kerülője,
— Tenálad, Mária, Mesterem szülője,
imás lélekkel húzom meg magam.

Mezők virágát szedtem kint Neked,
egy dalt dúdolvá hoztam, im, Elédbe,
taníts meg legszebb, legtisztább mesédre,
„Salve Regina, hallgasd gyermeked”.

Most kinn is sárga lombhullás zizeg,
lelkem Nálad viraszt, ugy-e hiszed:
tied vagyok, nyujtsd áldó szent karod!

Ugy-e, akkor is eljössz, ha az ősz
sűrű felhőin messze-messze nősz
s a fészolban Fied' altatgatod?...

REZEK S. ROMAN O. S. B. cler

valaha az embernek eljutnia a Holdba? Verne Gyula képzelete megkísérelte az „utazást a Holdba?”, de a valóságban egyelőre kevés az eshetősége annak, hogy valaha idáig fejlődjen az emberi repülőművészet... S ha egyszer odajutnánk is a Holdba: hogyan védekeznénk ott a levegőtlen, a borzalmas hő s a borzalmas hideg ellen?

Töpcék a nap birodalmában

A Nap ugy ragyog égboltunkon, mint valami hatalmas nagy birodalom királynője a trónusán. Mintha udvarhölgyei hódolnának neki: égitestek keringenek körülötte, a bolygók. Eddig kilencet ismerünk s ezek mind különböző nagyságúak. A legkisebbik a Merkúr; ez a legyorsabb is köztük a Naphoz való közelsége miatt — alig 60 millió kilométerre van tőle. Aztán jön a Vénus, a „hajnalszín”, 108 millió, a Föld 150 millió és a Mars 228 millió kilométernyire a Naptól.

Ha a Marsra képzeljük magunkat s át akarunk onnan vágni a legközelebbi bolygóra, nagy meglepetés ér bennünket: iszonyatos világtávolságok merednek elénk. Felmerül bennünk a kérdés: nem hiányzik-e itt egy bolygó? Eddig azt tapasztaltuk, hogy az égitestek között a távolság 40—80 millió kilométer. A Marshoz azonban a legközelebbi bolygó, a Jupiter, már 550 kilométer távolságra van.

De ez az óriási űr mégsem élettelen távolság a Nap birodalmában. Ahol a nagy bolygók hiányoznak, ott egyszerre megjelennek a — törpék. A törpe bolygók. A törpékről eddig úgy tudtuk, hogy csak a valóságban is embertörpék. Afrikában akadtak rájuk a kutatók, a pygmaeusok népére. Csakhogy ezek nem salnya példányai az emberfajnak, hanem normális testi és lelki alkatúak. A csillagoknak is van ilyen törpe fajtájuk s ezeket a Nap birodalmának kilenc nagybolygójával szemben „kis bolygóknak”, másképp planetoidáknak, vagy aszteroidáknak nevezik.

Ha egyikük nekünk futna...!

A planetoidák is felületüknek csak egyik, mindig ugyanazt a felét mutatják felénk, mint a Hold: a másik oldalukra aztán igazán nem lehetünk kíváncsiak. A planetoidákon — tekintve a többi életszükségletektől, melyek még kevésbé vannak meg rajtuk — még elképzelhetlenebb valami a levegő, mint a Holdon. A Hold ugyanis vonzóerejének csekély volta miatt nem tud levegőreget tartani maga körül. Márpedig a Hold maga 3840 kilométeres átmérőjével még mindig valóságos óriás a világűr e — legyei között.

Es mégis: rosszul íthetne be, ha egy ilyen „apró” világesavargó egy szép napon nekünk futna. 1932 májusában, amint az újságok is írták, egy planetoida ment át a Föld-pályán. Valószínűleg az „1932. H. A.” jelzésű kisbolygó. Az „Amor” után fedezték fel, 25-szörös holdtávolságnyra, azaz tízmillió km közelségbe kerülhet velünk. Látogatása nagyon vésszedelmes lehetett volna számunkra. Bár egyes csillagászok nem láttak emnyire farkast az esetben.

„Egy planetoidával való összeütközésünk — mondja egyikük — csak úgy volna lehetséges, ha a nekünkrontó planetoida pályája a Föld középpontja felé irányulna. Minden más esetben csak a pályájából való kitérés következnék be mellettünk való elrohanása közben. Ha pedig tényleg történne összeütközés, csak az ütközési pont számára lenne veszélyes; a Föld számára a planetoidák kis tömege miatt nem lenne különösebb jelentőségű.” — „A normális az volna. — vélekedik egy másik — hogy a planetoida a Föld vonzásába kényszerülve és a Földhöz állandóan közeledve, a vonzóerő különbözőségei szerint darabokra hullana. Ezzel máris ki lenne kerülve egy nagyobb arányú összeütközés, annál inkább, mert ezekre a széthulló darabokra még a levegő felső rétegei is fékező hatással lennének.”

(L. J.)

IDŐK SODRÁBAN

Erzsébet királyné

Irta: Rády Elemér

Középeurópa sorsdöntő napjait éljük s bár hogyan is szépitjük a dolgokat, naponként felrémlik előttünk a háború és béke kínzó dilemmája. Két érdekeltnek ezekben a napokban egy asszonyi sors, egy gyöngye, törékeny élet még akkor is, ha ez a nő, királyné volt. De bármennyire is időszertülnének látszik, mégis foglalkozni kell vele, mégsem lehet elmenni amellett az évforduló mellett, amely a magyar nép lelkéhez talán egyedül közelálló bécsi uralkodó asszony tragikus halálának negyvenedik fordulóját jelenti. S mert ebben a rovatban mindig azt keressük, hogy életét napi problémáinkhoz mi áll közel. Erzsébetre emlékezve idézzük fel az osztrák-magyar monarchiának kiegyezés előtti napjait, amelyeknek vajudása sokban nagyon hasonlított egy középeurópai állam mai belső forrongásához.

Szeptember 10-én volt negyven esztendeje, hogy a Lac Lemán partján, Genfben egy örült olasz töre kioltotta a legszeretettebb uralkodónő életét. Negyven esztendő hosszú idő. Egy vérzi-vale seprét végig a világon, Európa képe átalakult, birodalmak tűntek el, országok születtek és eltűnt az a birodalom is, amelynek ő volt uralkodó asszonya. Az idők vihara elsöpörte a birodalmat, de Erzsébet finom, törékeny alakja abban a szeplőtelen tisztaságban került ki a világpuszító orkánból is, amelyben kortársai előtt — legyenek bár azok barátok vagy ellenségek — mindig ragyogott. A vihar utáni látszólag csendesebb esztendőök titkos irattárakat, bizalmas levelezéseket, rejtegetett titkokat hoztak nyilvánosságra, a szenzáció és botrányéhes közönség vájkálhatott egykori nagyságok szennyesében: Erzsébet királynéről egyetlen olyan dokumentum sem került nyilvánosságra, amely árnyékot vetne emlékére és megtépné azt a legendás alakot, amelyet a történelem az elkövetkezett nemzedékekre hagyott.

Szomorú, sőt tragikus sors volt Erzsébet élete. Végzetes hasadás volt belső lelkiége és külső élete között. A finom, minden idegszálában asszonyi lélek bekerült Ferenc József udvarába, a rideg formalizmus világába. Ma már tudjuk, hogy a XIX. század második felében egyedül a Burg jelentette a XIV. Lajos értelemben vett udvart Európában s Ferenc József, akihez ez a talpig asszony szerelemből ment férjhez, a megtestesült rideg dinasztia volt. Egy lírai, bátran mondhatjuk, hogy romantikus asszonyi lélek a merev udvari formák, intrikák és kamarillák labirintusában: ime adva van az ellentét, amelyből csak az asszonyi lélek meghasadása következhetik. Ferenc Józsefről köztudomású, hogy nélkülözött minden hűségöt, szinte aszketikus ridegségéről legendák forogtak közszájon. Erzsébet a Wittelsbach család túlérzékenységét és melankoliára való hajlamát hozta magával. Kiváló érteke volt minden szép iránt, imádta a költészetet, művészetet, csodálta a természet szépségeit. Uralkodói jelenség volt, akit a természet annyi uralkodásra predestináló tulajdonsággal áldott volna meg: mégsem szeretett uralkodni. Ez a ragyogóan szép, valóban királynői jelenség szinte féltő, reszkető undorral kerülte azokat a kereteket, ahol uralkodói adottságait megcsillogtathatta volna.

Adva van tehát egy finom női lélek belső tragédiája: diszharmonia, belső és külső világ között. És ez a tragédia akkor is kiteljesül, ha Erzsébet életét nem keseríti Ferenc József anyjának Zsófia főhercegnőnek tapintatlanságig menő állandó beavatkozása a királyné legbensőbb életébe, ha Zsófia nem is őrzi ellen menyegyzésénél minden lépését s ha Zsófia jóvoltából nem is alakul ki valószínű kamarilla a bájos császárnő körül.

Erzsébet nem foglalkozott politikával, idegen volt számára az érdekek harca, a személyi intrikák küzdőmezeje, az agyfájtó diplomácia. — de ugyanakkor idegen volt számára ugyanis a

Burg egész szelleme is. Nem tudott megbárakozni azzal a politikai és államrenddel sem, amely akkor, amidőn Bécsbe került, látszólag fénykorát élte. A Félix és Bach-féle rendszer még szilárdan látszott állani, csak aki nagyon mélyen nézett a dolgok mögé inkább érezte, mint látta, hogy a Habsburg birodalom egész rendszere szuronyok hegyére van állítva. Egy nője lett ez a finom asszony, hiszen a Lajtán inneni része a monarchiának leigázva hevert az abszolutizmus lábai előtt s a birodalom északolaszországi két tartománya, Lombardia és Vencence is rabbillincseket csörgetett. Érezhette-e magát jól, szabadon ez az érzékeny lélek akkor, amidőn népek sóhajtsáit kellett naponként hallania?

Valami finom, csak érzékeny asszonynál tapasztalható vonzalom vezette a magyarsághoz is. Azt mondják, hogy a magyar nemzetet Petőfi költészetén keresztül szerette és ismerte meg, az ébresztette fel érdeklődését s azután a leigázott ország szenvedései mély részvétet kellettek lelkében. Ismételjük, soha sem foglalkozott politikával s az a számos életrajz, amely negyven esztendő óta napvilágot látott mind azt bizonyítja, hogy a nagy politika kérdései nem érdekelték. Egyébként nem igaz az sem, amit ellenfelei és a kiegyezés ellenségei hirdettek, hogy a 67-es kiegyezésben való szerepe politikai természetű volt s a bécsi politikai körök küldték Magyarországra a „szép asszonyt”, hogy ő kápráztassa el a „lovagias magyar urakat” s így helyre lehessen állítani a birodalom belső békéjét.

Erzsébet olyan szerepre nem vállalkozott volna és nem is vállalkozott. Finom asszonyi megérzések és valami belső romantikus vonzalom vezette, amikor maga is beleszólt, egyszer, egyetlenegyszer a birodalom ügyébe. Nem politikai mellék- és hátsó gondolatok, hanem egyedül és kizárólag romantikus és lírai lelkiége vezette, amikor azon dolgozott, hogy a kiegyezés létrejöhessen.

A mai nemzedék előtt a kiegyezés összeforrott Erzsébet királyné nevével. És nem alaptalanul. A kiegyezéshez a mai történettudomány megállapítása szerint, két tényező adta meg a döntő lökést. Az egyik az 1866-as kőniggrázi csapás volt, a másik Erzsébet királyné békítő munkája.

* Eltesszebb embereknél, akik gyakran fel vannak fuvódva, úgy az alhasi pangást, mint az emésztés renyhességét a természetes „Ferenc József” keserűvíz rendszerint hamar mérsékli, a rekeszizom emelkedését csökkenti és a magas vérnyomást leszállítja. Kérdezze meg orvosát.

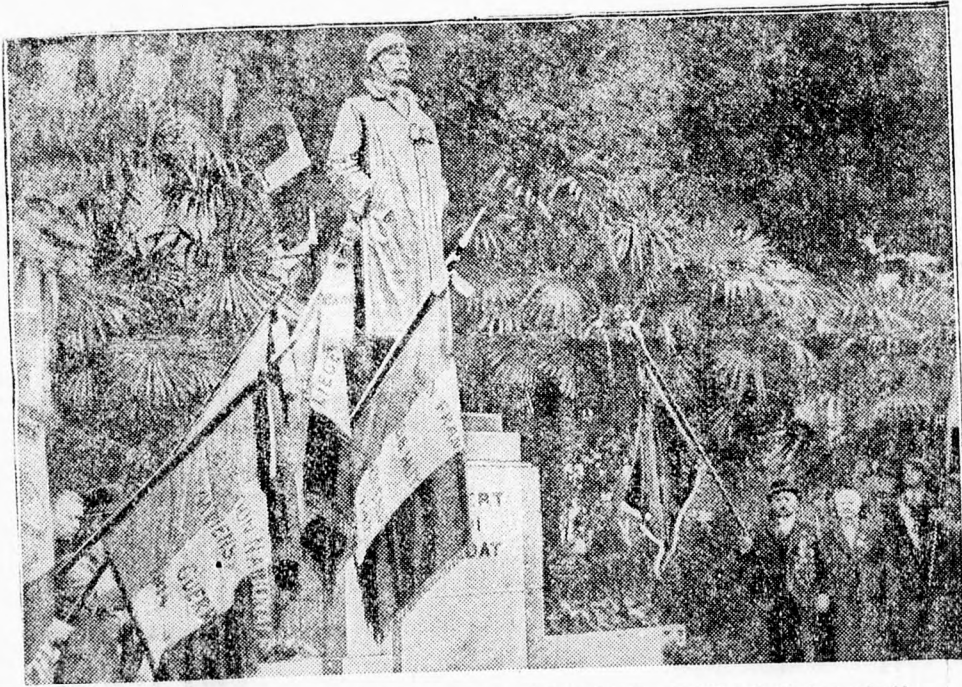
De ez a két tényező valóban csak a döntő lökést adta meg. Az események közben maguktól is értek. Ferenc József a Metternich-i szellemben nevelődött s szinte göröcsösen ragaszkodott a centralizmus eszméjéhez. A Bach rendszer bukása után is, a legminimálisabb engedményeket is csak nagy nehezen adta meg s a magyaroknak nem tudta megbocsátani az 1848-as szabadságharcot. Merev doktrínér volt, s emellett az a finom lelkű asszony kemény harcot vívott, hogy akaratát keresztül vigye.

A monarchia szentszövetségi és metternichi tervezete már recsegett és ropogott, már minden tisztán látó tudta, hogy nincs más kiút, mint a régi keretek lerombolása és a birodalom új; a viszonyoknak megfelelő átépítése. Az uralkodó csak amikor már nem volt más kiút engedett a történelmi szükségességnek és valósította meg azt, amire egy asszonyi megérzés már évek óta igyekezett rábeszélni.

Az Erzsébet monografiákban 1867-tel megszűnik minden politikai vonatkozás. Erzsébet nem foglalkozott többé politikával. Magyarország iránti rokonszenvének nem egyszer adta ugyan tanujelét, — hogy egyebet ne említsünk — szivebben tartózkodott Magyarországon, mint Ausztriában — de ennek már semmi köze sem volt a politikához.

Talán az egyetlen életcél volt, amely Erzsébet számára teljesült, a kiegyezés. Az ezutáni évek az uralkodónő életének lassú sorvadását jelentik. Családi életét súlyos megrázkodtatások érik s a Wittelsbachok idegtülfutottsága is érezhető rajta. Vannak életének jelenségei, amelyekről a történelmi író már csak a pszhiater segítségével tud beszámolni. Nyugtalan lélek volt s nyugtalanlansága élete utolsó éveiben buskomorsággá és életuntsággá fajult. Rejtély-e tragikus élete, kérdezik sokan. Életrajzírói azt mondják, hogy nem: jó lélek volt, sok nemes tulajdonsággal áldotta meg a gondviselés, de rendkívül érzékeny idegzete miatt saját élete súlypontját nem tudta megtalálni. A genfi gyilkos töre egy megtépett, szenvedő asszony életét oltotta ki, a tragikus 1898. szeptember 10-i merénnyel, egy tragikus asszonyi sors csuklott össze.

Nemes és szép alakja mégis itt áll az új nemzedékek előtt s ha politikai tanulságot akarnók levonni életéből, csak egy lehet az: a nagy változások korszakokban sokszor az asszonyi lélek finomsága mélyebb problémákat képes megoldani, mint doktrínér férfiak merevsége. Mert ebben az asszonyi finomságból az igazság és szeretet nagy elvei sugároznak ki s minden korszak embereinek talán erre a két nagy princípiumra van a leginkább szükségük.

A napokban leplezték le Viduyben I. Albert belga király emlékművét és szobrát. Az ünnepségen nagy francia és belga közönség vett részt.

Humoreszk

Irtá: Dallos Sándor

Sétálok a hegyek között este s így töltöm a kedvem: A sánta koldus a hegyről baktatott le. Városi koldus volt, de levágott a körzetéből, gondolta, megpróbálja távolabb is a jószívűket, hát átcsapott a szomszéd faluba s rendbetette magát kenyérral, hússal, aprópénzzel. Pénteken ment, vasárnap jött s nem bánta meg.

— Legyen örök az irgalmasság! — mondta, mert tele volt az izákja s melegítette némi pénz.

Az erdőn jött keresztül, hát friss bürök-szaga volt s az arca lankadt a cserfáktól.

Meggyégyzem, még május is volt, igen halk, szép este, mint a pehely s halk gerjedelmek is fölmozdultak benne mélyről, gondolván, mert csak negyvenhétéves volt: ha most valami magányos asszony vacsorát tenne elébe a pihető halkság s a pihető gerjedelmek tize között s beengedné magához!

Ingyen menegelt lefelé hosszú ereszkedéssel s a gyér lámpák alatt dúdolgatott.

Mellette két munkásforma ember sietett el a város felé csöndes beszéddel; nyilván villamosmunkások voltak.

— Hejnye! — azt mondta a koldus dúdolás közben. — Ezek éjjeli munkások s sietnek. Nappal alszanak s éjjel török magukat. De furcsák az emberek!

Mert maga szerette a napot, a nappali szeleket, a felhőket is, meg az embereket is. Mért ne szeretne volna! S éjjel aludt. Igen jó álma volt s heverészve álmodgatott, nevetgélve, mint a madarak. A cinegéket is szerette.

Kopott Krisztus-kereszt került az útjába s szeretne volna megemléni előtte a kalapját koldusi illendőségből, hanem nem volt neki. Meszelen fejjel barangolt és tarhált az öreg, mert a kalapra sajnálta a zsidó pengőt s az irgalmasságnak nem esik a kalap keze ügyébe.

— Levenném, Jézuskám, a kalapom előted — mondta hangosan, mert jókedve volt —, de lám, nincsen, nem telik kalapra az árvának, hát fogadd kegyesen mezelen fém alázatos üdvözlését.

S hát meghajolt csak s a Jézus mosolygott rajta ott a kopott keresztben.

— Vedlett atyafi vagy, fiam, meny csak békességgel.

Akkor szembe jött vele a hegynek fel három lány s ezek megcsiklandozták az eres derékát.

— Piros-e a pántlika, gyönyöreim? Piros-e? — kérdezte és jó erős nyelven végigvillant az ízek.

— Hej! ...
De meglökték.

— Még a szoknyámtól, apól Né! Kopasz koldus beboacsájtást eszed!

De a szaguk sokáig utánuk maradt s a vén huncut ideig szívta a levegőt finom szaglással s vigyorgott.

— Ühüm ...

De kis szomorúsága maradt, mint a sörivés után s befordult jobbra az ösvényre, hogy rövidítsen, a ritka villák és a füves és elkerített telkek közé, mert itt már a város kufárkodott s ahogy ment, ment lefelé, látta ám, hogy csapódik az egyik villa vasajtaja, a gyér világosságban kifordul rajt egy természetes úr, lehetett tán száz kiló is, ha nem több, valami bankigazgató vagy ilyesmi, mert tizedekás arany óralánc szórnyalta át a domború hasát, ez megcsillant a távoli fényben s akkora szivart szivott, mint a személlapát nyele. Volt olyan tüze a szivarnak, mint a régi forintos talán s ahogy a nagyúr megszívta, lázott tőle a szája pereme, mint a fészek s a két orrlíka feketén és látogva, mint a lónak. Esti sétát csinált az ösvényen fölfelé.

— Na — azt mondta a sánta koldus csak magának — ennek olyan vastag ér lehet a nyakában, mint a szivarja s erszénye kövér, mint a macska télen. Jó lenne, ha vetné el a szivarját s vesztené el az erszényét nekem.

Tisztelettel nézte a zsirt rajta, ahogy élt,

iengett és libegett s érezte sovány csontjaival, hogy a zsirt tisztelni kell, mert ez a jólét s a zsir elpusztíthatatlan.

— Kerés krajcáronnal én et se megyek mellette — mondotta s felkerült a domboldalak a bokrosba s az üres telekkel szemben megült. Fáradt is volt, meg jólétet nézni ezt a hatalmas, kövér embert. A két jó, kövér lábát, a hasát, a párnás kezét, nagy mellét, kövér nyakát, széles fejét s apró malacszemét.

— Ugyan ha megválna a bőrét talán pénz jarkadna föl a bőre alól is.

Nézte, csak nézte, mint egy igen jól terített asztal, csaknem megcsurrant a nyála s bizony Isten, csak nem szerelmes lett ebbe a szép gömbölyűre hizott emberbe. Gondolta, jó lenne odamenni és megpacskolni a vállát: piccs-paccs, te kövér ember, ejnye, ejnye, milyen szépen megteremtett az Isten, olyan vagy, mint a friss vajaskenyér. Vagy szeretne volna nézni, amint délután fekszik a fűben, mondjuk, a villája kertjének a fűében, a legyek ráülepednek s a kövér arc fintorog.

— Hehel
Óda volt a látványtól s a kövér úr ballag-dált kényelmesen és öntudattal: phö, phö; lengette a kezét s szivarja végén égett a forint.

— Te — mondta magában a bokrok mellett bűvő ember ragyogva:

— Te basál!

Mert már megint asszonyok villantak fel az eszében s eltelt amaz zsírjával.

— De jó lehet nekem!

Szétszaladt a szája, mint a gumi. Hej! De akkor csaknem meghasadt rémületében.

Az üres telek mellől egy ember ugrott fel a szivar forintja előtt a fűből, pisztoly volt a kezében.

— Állj!

S ledlított a nagyurat. Le. S levette róla a tizedekás láncot, meg az órát, a nyakkendőjéből a tüt s zsebéből ki a pénzértécart, amely kövér volt, mint a téli macska.

A t. villanyfogyasztó közönség figyelmébe!

A „LUMEN“ izzólámpa

olcsó, gazdaságos, ellenálló és hosszú élettartamu

A „Lumen“ izzólámpák főlerakata

BAZILLI-DEAK

Strada Dr. Aurel Lazar No. 1.

TELEFON: 35-56

— De ilyett! — mondta a koldus a bokorban.

S a másik ember:

— Más?

A kövér intett, hogy semmi.

Akkor amaz átvette a pisztolyt jobb kezéből a balba, a jobb kezét kitérte, lendült egyet s úgy vágta poson a kövér urat, minden valószínűség szerint csak hetykeségből, hogy az el-ejtette a szivart s a kalapja leröpült a fejéről az üres telekre.

— Nel!

— No, de ilyett! — szörnyűködött a bokorban a sánta koldus. — Holnapig elnézte volna, ahogy sétál!

Jó egy órát ült ott esodálkozva, hogy mi is történt itten. De mi is? Ejnye, milyen forcsa dolog volt ez! Az ur hazaszaladt s a másik az ur szivarjával eltűnt a sűrűben. S a koldusnak mi maradt?

Lemászott óvatosan, át a telek kerítésén s megtalálta a kalapot. Megtalálta, hóna alá vette, visszajött s elindult vele. Mikor negyed-órát ballagott, felpróbálta. Kicsit nagy volt, de állt finoman. Akkor a keresztire gondolt.

— Imé, most már pótitom, amit mulaszték, Uram — szólott.

S megemelte a tőkődöt. De aztán megjédt, hogy jöhet nyomozni fel a rendőrség s esetleg rávall a kalap, lekapta hát és kifordította. Még letépte róla a bőrt s meggyűrte az oldalát. Mármost olyan volt, hogy mehetett benne. S el is ment.

No?

CONTRA SOLITUDINEM

Irtá: MÉCS LÁSZLÓ

Kanárim fél a csendtől, egyedül fél lenni s arany-fuvólán fútyul.

Egyedül lenni: ez a legnagyobb keserv: közös kaptárból kint hagyott kis méhnek lenni, félig megfagyott virágnak lenni üvegház tövében télen, megálmódott szerelmi éden valósult Májusából kirekesztett, forró szívvel hordozni a keresztet, a nagy Családból kiharancsolt semmi joggal nem bír, bús embernek lenni, az Isten órájából kintrekedt kerékek lenni s míg más kerékek mind zengik a nagy összhang-éneket, a hitetlen szív sorsa semmi más: sötétség, sírás, fogcsikorgatás.

A csönd-lepel: halott-fedő lepel, mely szájra, szemre, szivra ráterül, kanárim fél maradni egyedül s a csöndet folyton tépi: énekel.

Csöpp szája szél s az aranyló zenében beszél; kezd minden kanári-őse, kik hangversenyre gyűltek régen össze öspáfrányok méregzöld dzsungelében és szólnak mind, kik sok évezred óta fogságban éltek eddig és daloltak s csak lámpát láttak, soha, soha Holdat s most-élő minden kalitkás kortárs szivébe irt apró kanári-kóta: rémüldözés, csók-vágy, örömsikoltás megszólal, mikor ő fútyul, azért soha sincs egyedül.

A csönd-lepel: halott-fedő lepel, mely szájra, szemre, szivra ráterül, a költő fél maradni egyedül s a csöndet folyton tépi: énekel.

Megzengetem a magyar nyelvet s minden szerelmek, minden elvek, sirások, csókok, ujjongások, bölcsők-melletti dudolások, boros toron borzongó busongások, zord kenyér-gondok, zengő Isten-gondok zenélnek a sok-eszredéve sok millió szájából kimondott magyar szavakban újra-élve s hozzák az ismert s ismeretlen hősök csókját a szóizekben, miket dalomban most kizengek s nemcsak a hősök és a szentek, de Zrínyin, Szent Istvánon át egészen Góggig és Magógig munkások, anyák, gyermekek szent találkája folytatódik a Szóban, mit most én kimondok: felzognak, mint az erdőlombok.

En kimondom a Krisztus-hangot és benne nyomban összekongnak mint biborszín, tükös harangok, a szent szívek a századoknak tornyában! Minden rangu szentek szivével ő, Krisztus üzenget! De szenteken túl, Krisztuson túl minden emberszív összekondul, ha jó, a Föld bármely helyén él mert minden szív természeténél fogva keresztyén, akkor is, ha nem érte a szentségi krizsma! Egy szent, népek feletti Róma polgára mind, ki jó volt s jó ma s az én szavamban ad találkás csókot minden testvérkiáltás. Egy bánat-rözsém tűzrehányom és megzenésül a magányom.

Múzeum, ahol a hajótöröttek segély- kiáltásait gyűjtötték össze

„A vihar erősödik . . . nincs segítség . . . búcsúunk !”

Sidneyből jelentik: Ugyancsak sok fáradságba és még több pénzbe került annak a múzeumnak a létesítése, amelyet a napokban avattak fel Sidneyben. Csak egyetlen hozzá hasonló van a világon, mégpedig az amerikai Bostonban. Ez a múzeum ugyanis nem régiségeket, szobrokat, nagy időkről beszélő agyagedényeket vagy csontokat őriz, hanem a közelmúlt legnagyobb és legmegrázóbb tengeri és szárazföldi drámáinak hátramaradt bizonyítékait: közel kétszáz üvepalackot, néhány írással telerótt deszkát, kivágott fatörzseket, melyekbe rosszul járt emberek utolsó üzenetüket vésték, vagy papírlapokat, cipőtalpakot, zsebkéseket s efélet.

Mint tudjuk, az Ausztrália körüli végtelen tengerek és maga a kontinens is a legnehezebben felfedezhető és sok embervérrel táplált területek. A sidney-i múzeum tanúsága szerint az elmúlt száz esztendő folyamán háromezer olyan esetről tudnak, amikor vagy hajók süllyedtek el, vagy a szárazföld átkutatása alkalmával expedíciók semmisültek meg. Ezeknek a drámáknak a nehezen megszereshető emlékeit képezik a múzeum feltéve őrzött tárgyai.

1866-ban az újguineai partokon palackot fogtak ki a Torres-szoros vizéből. Pierre Baudoin kapitány, a Párizs nevű vitorlás parancsnoka közzölte a palackba rejtett cédulán a következőket:

„Bougan-Riff . . . kínai kalózok szállták meg a hajót . . . összes tisztjeim halottak . . . India felé tartunk . . . segítséget kérek!”

A hajót természetesen soha többé nem találták meg. Egy másik palackpostát az Ujhebridák-nál talált az Yker hajó személyzete. Óvatosan felbontották, de csak egy levélpapír szelét találták benne. Néhány szó töredékét írta a papírszegélyre egy rejtélyes egyén, akinek véres volt a keze, mikor írt. Csak hosszú vizsgálódás után állapították meg, hogy egy ismeretlen nevű hajón lázadás történt a Szamoa-szigeteknél hat esztendővel a palack fellelése előtt. Könnyű volt felismerni azt a körülményt, hogy a palack legalább kétszer körülutazta az egész földet.

A Giscard-expedíció, amely 1891-ben indult Ausztrália belsejébe a Spencer-öbölből és nyomorultul ottveszett a nagy sivatagban, hátrahagyott egy deszka-üzenetet, amit Dyneley Fyell talált meg tizennégy esztendővel utóbb. Az Amadeus sóstavak környékén ment tönkre Giscard és tizenhét embere, nyilván a vízhiány következtében. Az expedíció, amely vándorlása közben összes holmijait elhagyta, végül is csak egy megmaradt húszcentiméter hosszú deszkára véste zsebkésével utolsó üzenetét, amely hihetetlen szenvedésekről regél.

„Egy csepp vizért akármelyikünk odaadná összes végtagjait . . . reméljük, valahol találunk vizet . . .”

De bizony nem találtak. Sőt a szerencsétlenek tetemeit sem látta többé viszont soha senki. Egy Riverdale nevű utazó, akit a Sutherland-területen tüntetett el örökre az ausztráliai ho-

Possonyi László:

Üldözni fognak titeket

Egy francia fiatalember és egy orosz szeszony szerelme: ez a témája Possonyi László könyvének. De nem a megszokott szerelmi történetről van itt szó: két világ, keresztény Európa és pogány Szovjet ütköznek össze ebben a tragikus vonzalomban, hagyományok válnak értelmetlenekké és jelszavak céltalannak, hogy ebből a megdöbbentő összeomlásból, a szenvedésnek ebből a feneketlen éjszakaijából a megtisztulásra éretten kerüljön ki a két szerencsétlen ember.

Révai kiadás. Ara szép vászonkötésben 202 le.

moksivatag, az üzenetek egész sorát hagyta hátra. Lépésről-lépésre nyomon tudták követni az utazót, aki kettesben egy barátjával vánszorgott előre a vigasztalan, teljes elhagyatottságban pihenő österületen s hat helyen megtalálták igen alapos állattani feljegyzéseit. Aztán egy kilométernyire attól a pataktól, melynek egészséges vize vidáman csacsogott, szomjanhalt a két boldogtalan. Más eszköze nem lévén, Riverdale letépte csizmájának talpát és ráírta végső észleléseit. Ez a

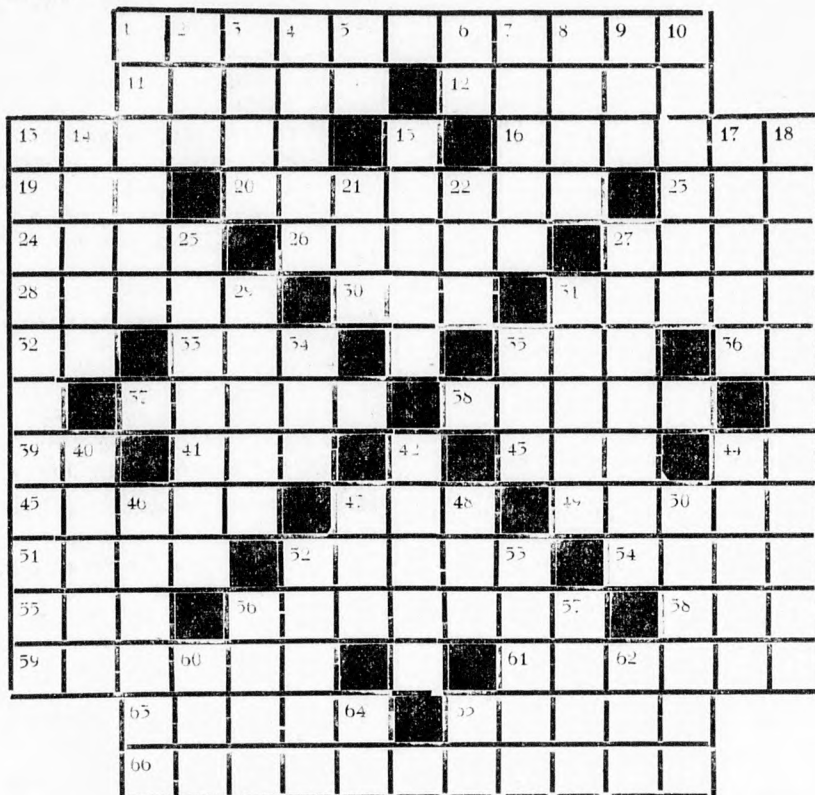
csizmatalp ma egyik legféltettebb kincse a sidney-i múzeumnak.

De talán a legszörnyűbb tengeri dráma epizódjaira világít rá egy félig korhadtt fatörzs, melyet 1922 június 2-án a York-félszigeti Halifax-öbölben halásztak ki a tengerből. Mikor a fatörzset egy szegény halász már félig szétfűrészelte, felfigyelt arra, hogy lehántott felén késsel berótt írásjelek vannak. Véletlenül arra térfert egy orvos, aki nyomban felismerte a fatörzs különös jelentőségét, elvitte, megvizsgáltatta s akkor derült ki, miképpen veszett el a Tregrosse-zátonyon a Hinders nevű hajó valamennyi embere. Valóságos novellát véstek a tengerészek a hajó s elmondták, hogy hajójuk léket kapott, elsüllyedt, a személyzet a zátonyra került, de közben a vihar egyre erősödött és az alacsony koralpadokat lassan elnyelte a dagály. Mindnyájan tudták, nincs segítség. A zátony körül cápahadak cirkáltak. Végül is megrázó szavakkal búcsút mondtak a világnak és egymást ölték meg, nehogy eleve- nen kerüljenek a cápák fogai közé.

Ilyen és még számos más emléket gyűjtött össze és őriz Sidneyben a világ legkülönösebb múzeuma, melynek látogatására a tengerész- nemzetekből az érdeklődők ezrei özönlenek.

KERESZTREJTVEŒY

38. (329.) szám.

Megfejtésnél a következő sorok küldendők be: Vízszentes: 1, 12, 19, 37, 47, 56, 63, 66. Függőleges: 1, 5, 7, 14, 25, 29, 44, 53, 57, 62.

Vízszentes sorok:

1 Kritikus (1850—99), 11 . . . te devote, 12 Francia hitbuzgalmi író (1820—81), 13 Fenyőféle, 16 Tenger teszi, 19 Forintban van, 20 Latin ellentétes kötőszó, 23 Kor, 24 Északi nép, 26 Török, más néven, 27 Fűszer, 28 Vissza; nemes fém, 30 Heves-megyei község, 31 A feleség anyja, 32 Gété, 33 Azziai nép, 35 Egyforma betűk, 36 Feltételes mód jele, 37 Neki áldoztak az ősmagyarok, 38 Madár, 39 Kettős mássalhangzó, 41 Tisztít, 43 Temetőben van, 44 Felkiáltó szó, 45 Szoba része, 47 Német hely, 49 Küzdőtér, 51 Írat, 52 Író-eszköz, 54 Belső szerv, névelővel, 55 Rejt, 56 Spanyol város, 58 Magához szólít, 59 Itt lakik a bagoly, 61 Betérés, 63 Német matematikus, 65 Tevéhez tartozó, 66 Francia tartomány.

Függőleges sorok:

1 Nemes mén, 2 Vissza; óda, görögül, 3 Disznónak van, 4 Múza, 5 Görög betű, 6 Yes mássalhangzó, 7 Arabia egyik része, 8 Férfinév, 9 Német kötőszó, 10 Kaukázusi nép, 13 Ahasvér, 14 Imádkoznak, latinul, 15 Ház része, 17 Csillagkép, 18 Figyelmeztetés utszéli táblákon, 21 Mutató szó, ford, 22 Növénny, 25 Trója királya, 27 Kis köztársaság Európában, 29 Amerikai hegylánc, 31 Európai beltenger, 34 Gazdag, 35 Zenei hang, 40 Heves-megyei község, 42 Becézett férfinév, 44 Sz-szel délvideki csemege, 46 Tóbiás feleségének atyja, 47 Arc része, 48 Fordított helyhatározó, 50 Női név, 52 Próféta, ford, 53 Római császár (96—98), ford, 56 Hídeg, németül, 57 Gava betű, kev, 60 Elet, idegen összetételekben, 62 Német prepozíció, 64 Rag, 65 Személyes névmás.

36. sz. keresztretjvényünk helyes megfejtése:

Vizsz.: 1. Angelus Domini, 29. Olasz, 49. Zsar-nok, 63. Akkumulátor, Függ.: 1. Alacsony Tátra, 5. Údvar, 23. Illeték.

Helyesen megfejtették: Schüch Dezső, György Szilveszter, özv. Záknoffy Antalné, Dombrády Ferenc, Basa Anna, Zonda Magda, Kelemen Erzsébet, Pribek Imréné, Derzsi Zoltán, Szabó Józsefné, Zombory Sándor, Lobenschusz József, P. Réthy Apollinár, Papp Mózes, Kapocs Ödön, Mártonffy Zoltanné, Lázár Béla, Szűcs Bőke, Moritz Jenőné, Fazekas Ede.

A jutalomkönyvet György Szilveszter (Ujpecs-ka) nyerte, elküldöttük.

P. Endrődy László S. J.

P. Petit hajója

c. könyvnek első részében P. Petit S. J. csupa érdekes epizódokból szőtt életrajzát a fia, a másik részében pedig egy teljes részletes lelkigyakorlatot közöl, amelyet P. Petit tartott E lelkigyakorlat páratlanul ötletes és eredeti feldolgozása. Egyszerű közvetlenségén az ars Szent Lélekmelegítő varázsa érződik — a bensősége kegyelmi élet kiáradása.

Ara 90 lei és portó.

A sajtóhibák

Jeta: Kinizsi Andor

Nedves Szerkesztő Úr!

Rémélem, hogy nem fog jelen ívásban érti megharogni, annál is inkább, mert nem s óhajtok személyeskedni. Sőt. Távol álljon tőlem a gondolat is, hogy sértést kövessék el nb. lapunk ellen. Csupán egy közérdekű dologról, az u. n. „sajgóhibákról” szeretnék csíkket írni, mivel már régóta furják az oldalamat. Mielőtt végleg kifurná, hát felszólalok!

Tisztelt Szerkesztő Úr! Biztos tudomásom van arról, hogy az olvasók nagy örömmel olvassák el mindig a sajtólibákat, amikkel sűrűn találkozunk nap mint nap az újsápokban. De nehogy félve tessék engem érteni: főként a napilapokban közzölt hibák tetszenek a közönségnek! Leginkább ugyanis ezekben szoptak előfordulni, határtalan gyönyörűséget okozva az előfizetőknek. Az ilyen sajtóhibáknak többsége fajtáuk van, amiért is én most csoportosítani szeretném valamennyit, hogy az olvasók közönség megállapítása, hogy melyikről van szó, ha a szemé éppen megakad rajtuk. Mert sajtóhiba van ám jókedvel s bőséggel!

Tehát megkülönböztetünk többek közt

1. olyan hibát, amely akkor áll elő, ha egy-hét betű véletlenül kimarad, vagy többet szednek a szegők, mint amennyi kéne. Gyorsan kel dolgozni nekik, hát nem is lehet csodálni, ha hiba csúszik a dologba. Ez nem volna nagy baj, mert az ember azért ugyanis megérzi a mondat igazi étermet, már pedig ez a fontos.

2. Vannak aztán olyan tévedések, amelyek úgy keletkeznek, hogy rossz betűt szednek a nyomdában. Ez is gyakran súlyos félreértésre ad okot. Egy kis példával is szolgálhatok: „A hallás terén számos egyéniség található, akiknek örösi arányaik holtak”. Ennek tudnivaló is volna az eredeti értelme: „A valóság terén számos egyéniség található, akiknek örösi erényeik voltak.” Ami nem hegy egyre ügyibár?

Vagy it van egy mászik eset: „Az ágyak hamarosan hurrogni kezdtek és a hulla gombák sok bajt hittek legbe a ráncokban.” Első pislantásra meg sem értenék, hogy ezt akarta kifejezni a szerencsétlen író: „Az ágyak hamarosan durrogni kezdtek és a hulló bombák sok bajt vittek végbe a ráncokban.” Mert ez is megjelent egyszer az egyik ojságban.

3. A sajtóhibáknak utolsó változata szóként a nevek kinyomtatásánál fordul elő. Teszem fel, a híres Willy Friccs nevét Willy Fröccsnek írja kalapban, vagy az Anny Ondra nevét szedik hibásan Anny Rondának. Az a serény véleményem, hogy ez sem teljesen mindegy. Elvégre senki sem szereti, ha tisztes hevéit kifacsarják. Még én sem.

Az egér dologban nem is az a fontos, hogy akad-e sajtóhiba, vagy sem, hanem az, hogy szókész bosszankodni kénytelen a ember. Ugyanis teljesen szét vannak szórva alakban és csak nagy fáradsággal sikerül valamennyit összeszedegetni. Éppen ezért tisztelettel azt tanácsolnám az ingen tisztelt Fűszerkesztő Uraknak, hogy eszentul a hibákat külön cikkekben közöljék, így aztán a közönség egyszerre tudja elolvasni azokat!

Jó ölet, mi? Adhatok különbet is!

Tessék talány egy külön újságírókat meghívni avval, hogy a napi sajtóhibákat ügyesen csoportosítsa. Ennek nem lenne más dolga, mint vidám és remeg húbakkal teletölteni az újságot. Én magam mindjárt el is vállalnám a munkát, sekély fizetésért persze, mondjuk havi 2000 (kétezer) leért. Nem sok, azt viszem, hát gombolja meg jól az ügyet, prága Szerkesztő Úram! Nagyon kérem azonban a kedves Betű-

Parancsszóval —

Lenin özvegye a szovjetiskolákban tett látogatásai során meggyőződött a bolsevista oktatás csodáiról.

nem lehet tanítani!

Az orosz gyermekek nem követik az oktató-személyzet utasításait

Ha eddig csak az időjárás kissé korai tulkápaiból állapíthatjuk meg rezignáltan, hogy itt az őszi, — most, a szeptemberi napok beköszönésével immár biztos, csalhatatlan szimbóluma jelentkezik ennek a kissé szomorú évszaknak: a diáksapkás, egyenruhás fiúk-lányok tarka serege. Az iskolák kitérték kapuikat és befogadják falaik közé gyermekeinket, a jövő palántáit, hogy kellőképpen előkészítsék őket s a tudás és jólneveltség fölbecsülhetetlen értékű hamubansült pogácsájával tömjék meg tarisznyáikat az élet nagy s rögös útjára.

Ilyenkor, az iskolák őszi kapunyitásokor mindig új időszerűséget nyernek a különböző nevelési és oktatási kérdések. De talán sohasem állt ez a kérdés annyira a népek és nemzetek gondoskodásának homlokterében, mint a háború utáni és főként a legutóbbi években. A népek vezetői úgy látszik, felismerték az ifjúságban rejlő erőt és azt az igazságot, hogy csak képzett, tanult, testileg és szellemileg erős, egészséges ifjúság hordozhatja magában a jövő magvát. Másik magyarázata az ifjúság nevelésében rejlő erő felismerésének talán az, hogy éppen a háború utáni években egyes országok vezetésében új szemlélet vált uralkodóvá, új eszmekörök kelttek életre és ennek megfelelően új kormányzati rendszerek alakultak ki. Ezeknek az országoknak vezetői természetesen igyekeznek ezt az általuk beváltnak elismert rendszert a jövőbe is átmenteni, s fennmaradását biztosítani. Ezt pedig legtekélyesebben úgy érthetik el, ha olyan új nemzedékeket nevelnek fel, amelyeknek egész kultúrája, világnézete már ebből az új eszmekörből sarjadt, annak gyökereiből táplálkozik és terebélyesedik életerős, hatalmas fává. Különösen erős ez a törekvés az úgynevezett „diktatúrás” államokban, amelyekben az állami és nemzeti élet alkata gyökeres átalakuláson ment keresztül. Más lapra tartozik, hogy ez a törekvés, illetve az ebből alkalmazott elvek a nevelés terén valóban megállták-e helyüket és sikeresnek bizonyultak-e. Hogy például a Szovjet-Oroszországban, a legnagyobb és „legegyénibb” diktatúrában az ott alkalmazott új nevelési rendszer mennyire nem vált be, arról csak nemrégiben értesültünk nem kevésbé hiteles személyiségtől, mint Lenin özvegyétől, aki egyik előadása során eléggé szigorú bírálatban részesítette a szovjet nevelési rendszert.

Lenin özvegye — mint az egyik külföldi lapban olvassuk, — a maga bírálatát új oktatási terv kiindulási pontjait szánta ugyan, de mindaz, amit előmondott, önmaga előtt is tanulsággal szolgálhatott arra, hogy új alapelvek felállításával még semmit sem tettek, ha azok gyakorlati alkalmazása végeredményben lehetetlen, mert elmentmondanak ösi, természeti törvényeknek és olyan böles szabályoknak, amelyeket az emberiség évszázadokon át egyedül helytállóknak és alkalmasoknak ismert el az ifjúság nevelése szempontjából.

A nemek közös nevelését a bolsevizmus mindig az ifjúságnevelés első követelményének mondta és szükségességét állandóan hangoztatta. Lenin özvegye azonban több ellenőrző körútja során kénytelen volt megállapítani, hogy ezen a téren már régen visszatértek a régi, polgári alapelvekhez. A leányok és fiúk — a bolsevista alapelveknek megfelelően — közös iskolába járnak ugyan, de külön termekben, különböző oktatásban részesülnek, mert az évek hosszú során át szerzett tapasztalatok alapján be kellett látniok,

hogy a nemek egyenjogútlása terén nem lehet olyan messzire menni, hogy a kétneműbeli ifjúságot minden megkülönböztetés nélkül, teljesen egyforma oktatásban részesítsék, mert felfogásuk arra a nemek különbözősége szerint, — különbözőképpen reagál.

A szovjet iskolák történelem-oktatása tekintetében Leninné arról panaszkodott, hogy az ifjúságban hiányzik a kellő történelmi áttekintés. Legtöbbjük igen nagyszámú történelmi eseményt tud hiba nélkül elmondani, képtelen azonban arra, hogy az eseményeket összefüggő egészzé formálja. Megtörtént például, hogy az egyik tanuló semmi megbotránkozni valót nem talált azon, hogy a jobbágyság fennállását egészen 1917-ig toltta ki, holott azt II. Sándor cár már 1871-ben felszabadította. Meg lehet azonban érteni az ilyen feleleteket, ha tekintetbe vesszük, hogy milyen módon jut a szovjet ifjúság a történelem ismeretéhez. A történelemírónak ugyanis éppen úgy, mint az oktató személyzetnek a legszigorúbban tartaniok kell magukat egy, a kormány által megjelölt irányvonalhoz. A legforradalmibb egyéniséget, Pokrovskijt például elillották a tankönyvek írásától, mert eltért a től a kiszabott „irányvonaltsól”. Másrészt: az alkotmány elfogadása céljából tartott választás, a szovjet orosz legfelsőbb tanács tagjainak kivételése és az egyes köztársaságok legfelsőbb tanácsstagjainak megválasztása mind külön alkalommal szolgál arra, hogy a földművesek és munkások előtt a legkomorabb színekkel fessék le azt a szörnyű állapotot, amelyben az orosz birodalom a bolsevista forradalom kitörése előtt szinylődött és amelyből hiába kerestek menekvést. A „jobbágyság”, „rabszolgaság” és „elnyomatás” kifejezések ismételtén, újra és újra visszatérnek a többé-kevésbébb hiszékeny hallgatóság előtt, s mindennek csak megerősítést szolgálja, ha a gyermekek megismélik azt, amit hivatalos tényezők az apák előtt oly gyakran elmondottak és oly háthoronzatonan kiszineztek.

A szovjetiskolák oktató személyzete — olvasuk tovább a Leninné előadásáról szóló tudósítást — sokat panaszkodik ma arról, hogy a gyermekek nem követik az ő utasításait. Ha kijelölnek számukra egy iskolatársat, akit a tanulóknak a maguk képviselőre kell majd megválasztaniok, akkor egészen bizonyosra vehető, hogy a választás egy másik bajtársra esik. Az engedetlenség büntetése ilyen esetekben úgynevezett „szociális munkából” áll, anélkül azonban, hogy ezzel is valami nagy sikert tudnának elérni. A tanító akaratának a tanulóra való erőszakos átvitelének módszere, — ami a szovjetunió politikai életében mind a mai napig olyan sikeresnek bizonyult, — a tanuló ifjúságnál nem nagy eredményt mutat fel a rájuk parancsolt szociális munka ellenére sem, mert az ifjúság még nem igen tud számot vetni azzal, hogy az állam mindenható keze milyen messzire ér.

Ime: az idő mindig kitermeli a történelem tanulságait. A szovjetunió nevelési rendszerének, illetve hibáinak felismeréséhez elegendő volt husz esztendő, — pedig milyen parányi hányad husz év a történelem századokban dolgozó mértékegységéhez képest! Elegendő volt husz esztendő ahhoz, hogy felismerje Lenin özvegye — s rajta keresztül talán a szovjet birodalom vezetői is, — hogy nem minden szükségképpen elvetendő, ami régi, s ami évszázadok tanúsága szerint a legmegfelelőbbnek bizonyult, — viszont nem is feltétlenül a legjobb és legüdvösebb az, ami új, s az új idők eszméit látszik szolgálni.

(F. V.)

szelő nyomdász urakat is, hogy a jelen cik-
kémert nene keztejenek meg rám. Tiszta
lőin dulatból írtam, hogy máskor elő ne
orduljon ilyesmi. Ma ugyanis annyi baj
van az életemben, hogy az emberek a másfajta
hibákról színesen le tudnak mondani. A
hírlapi kacsát és a sajtó libát úgy sem lehet
megenni, sajnos. Hiszen, amíg csak mászók
ívásáról lenne szó, nem sokat tárnának

velük, de megtörténik az én művemmel is,
hogy kissé habásan közlik. És ilyenkor a
derék olvasó még azt hiszi, hogy én írtam
meg gután a cikket. Ki vállalja ebben az
esetben a hibáért a felelősséget, ugyebár?
En se, te se, ő se, kesel!

Maradtam mély tisztelettel a Fűszer-
kesztő Úr mindeure kész szíve
KINIZSI UN DOR.

Asszonyok dolga

Köténykéket viselünk az ősszel

Most már egész komollyá és aktuálissá vált az őszi divat kérdése. A napok, hetek valóságosan rohannak, még csak nemrégiben állítottuk össze nyári garderobunkat s már ismét új szezon küszöbére léptünk. Az új szezon új örömeit, gondokat hoz magával. Öröm az új ruha, kalap; a gond: milyen színű, fazonú toalettet válasszunk.

Divatgondjainkat akarja megkönnyíteni Patou mester, amikor kijelenti: az ősz egyik legkedveltebb fazonja a kötényes ruha lesz. Kötényes ruha, — ilyen toalettet, emlékszik asszonyom, vagy tizenöt év előtt már hordtunk... Kedves volt, sikkes, sok nőnek állt előnyösen, mégis elég rövid szereplés után eltűnt a női ruhatarakból. Most ősszel, Patou jóvoltából újra viszontlátjuk a köténnyel szabott ruhát.

A párizsi szalonok sokféle változatban mutattak be kötényes ruhákat. A szoknya legtöbbször egyenes, sima a föléje kerülő kötényrész pedig gloknis, húzott vagy plisszírozott.

De láttunk modellt, amelynél gloknis kötény egészíti ki az igen bő, gloknis szoknyát, viszont olyant is, amikor az egyenes, szűk aljhoz hasonlító egyenes szabású kötényke járul. Szóval sok változata, összedíltási módja van ennek a teljesen új ruhafazonnak, ami megóvja a hölgyeket attól, hogy uniformisszerűen járjanak. Érdekes az a modell (képünkön is bemutatjuk, amelynél a kötény, a derék és az ujjak elülső része plisszírozott, a szoknya és a derék, valamint az ujjak hátrésze sima. Megjegyezzük még, hogy a kötény rendszeren rövidebb a szoknyánál.

Az őszi divat másik népszerűségére számító újdonsága: a tunikás ruha. Könnyű szövét- és selyemruhákon egyformán alkalmazák, délelőtt éppúgy viselik, mint délután vagy este. Itt ugyanolyan változatos szabásokat találunk, mint a kötényes ruháknál: az egyszerű, sima, nagyon gloknis, húzott és berakott tunikák egyforma eséllyel szerepelnek az őszi divatban.

Szobanövényeink és a virágápolás ősszel

Ősz van. Szobanövényeink közül a legkényesebbeket — pálmákat, páfrányféléket stb. — már téli állóhelyükre költöztetjük. Mielőtt azonban kertből, balkonról bevisszük őket, cserepeiket, tartóikat erős kefével tökéletesen meg kell tisztogatni, az esetleg zöld mohával, mozzattal benőtt föld felső rétegét le kell szedni és friss földdel pótolni. Fontos, hogy minden szobába viendő növényünket gondosan átvizsgáljuk, nem mutatkozik-e rajta élősd, és távolítsunk el minden elszáradt ágat, levelet. A szabadból bevitt növényeinknek szokniuk kell az új viszonyokhoz, ne zárjuk el őket egyszerre, átmenet nélkül, hanem részesítsük minél több enyhe, friss levegőben, napmelegben: állítsunk fel körülöttük azonnal víztartókat, hogy a levegő párássá váljék. Szobában tartott növényeink egyik legnagyobb ellensége a száraz levegő.

Amint az időjárás erősen hűvösödni kezd, szobába visszük s ablakban helyezzük el magról nevelt vagy gyökérmegosztás által nyert, ilyenkorra már szépen fejlett télen virágzó primuláinkat. A nagyon korai virágzás nem kívánatos. Primuláink fejlődése erőteljesebb s így virágzása dusabb lesz, ha az első bimbókat óles késsel kivágjuk, vigyázva, hogy a fiatal hajtás leveleit meg ne sértsük.

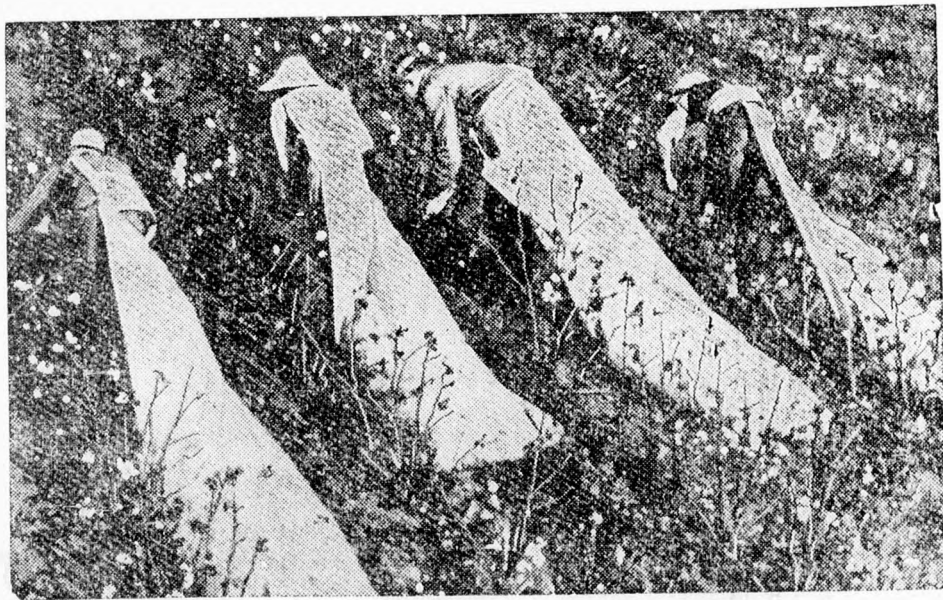
Igen kevés gondot sok örömmel hálálnak meg

az u. n. télen virágzóbegóniák is. Legismertebb közülök a Lorrain-begonia, — nagyon halás, de nálunk még kevésbé elterjedt a szintén gazdagon virágzó Begonia-multiflora és a Begonia Weltoniensis. A begonia-félék laza földet kívánnak, ez azonban könnyen kiszárad, tehát az öntözésnek különös gonddal kell történnie. A száraz levegőt nem tűrik, de permetezni leveleiket csak úgy lehet, ha sok napsütésben van részük (ilyenkor is vigyázva, hogy virágaikat víz ne érje).

A zordabbá váló időjárással mind több gondot okoz növényeink elhelyezése. Minden növényünk világosságot s majdnem minden napot is kíván. Ha napos fekvésű üvegezett verandánk van, akkor a téli elhelyezés kérdését könnyen meg lehet oldani. Nehezebbé válik a probléma, ha csak ablakokkal rendelkezünk, de egy kis körültekintéssel ezt is meg lehet oldani.

A szobanövényeket, melyek értéke leveleikben van, jól elhelyezhetjük az ablakok mellé állított virágállványokon. Legalkalmasabbak a keskeny állványok, amelyekben csak egy sor növényt lehet elhelyezni. Gyaratítja növény-elhelyezési lehetőségeinket az is, ha az ablakok szűk mentén keskeny asztalokat készítettünk.

Legmegfelelőbb, legvilágosabb, hőmérsékletre nézve is legkönnyebben szabályozható helyet a kettős ablakok között tudunk biztosítani.

Délamerikában a gyapotszedők a pamutcsereje aratásakor hosszú és abba gyűjtik össze a pamutcsereje termést, ami aztán éréskor hosszú fehér szálakból lesz a pamut. A termés dió nagyságától az alma nagyságáig változik.

* Ha folytonos belpangásaitól és tulsok gyo-morsavától okvetlen meg akar szabadulni, úgy ne mulassa el reggelenként egynegyed, esetleg fél pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet éhgyomorral inni. Kérdezze meg orvosát.

A levegő gyógyító hatása

A levegő általános jóhatásait az egész szervezetre és így közvetve is a bőrre mindenki ismeri, hiszen éppen ez az egyik fő oka annak, hogy a szabadtéri sportok is manapság annyira közkedveltek lehetnek. A szabad levegő fokozza az anyagcserét, edzi a bőrt és gondoskodik annak bővebb táplálásáról, nedvkeringségéről, miáltal „fiatalít” is.

A szobalevegő hiányos szellőztetés esetén ártalmas, ezért minél többet kénytelen valaki szobában, zárt helyiségekben tartózkodni, annál inkább szüksége van a szabad levegőre. Tehát szabad idejüket nem szabad kávéházban, klubban stb. eltölteniük, hanem igyekezniük kell annak jórészt a friss, szabad levegő élvezésének szentelni.

Megállapítjuk, hogy a szabad levegő igen hasznos a bőr épségére és szépségére, nélkülözhetetlen is ilyen szempontból és bár vannak olyan ártalmak, melyeket a szabad levegő okoz a bőrön, azok megfelelő óvintézkedésekkel megelőzhetők és ha már kifejlődtek volna, könnyű szerrel megszüntethetők.

Óvatosságnak csak a nappal és széllel szemben kell lennünk. Amilyen sokat segíthet a nap, éppen olyan sokat árthat is, ha túlzottan és megdöglőn használjuk. Ugyanígy a szélnek is csak akkor tartsuk oda szabadon az arcunkat, ha előbb a megfelelő krémmel és puderral felvértezzük magunkat kiméltlen támadásaival szemben.

A konyha körül

HERING-SALÁTA

3 darab szép heringet apró darabokra felvágunk. Hozzáadunk két egészen apróra vágott almát, 2 főtt krumplit összeaprítva, 2 közepnyiségű uborkát hasonlóképpen a huslevesben főtt öszeaprított sárga- és fehárépából egy-két szálát. Az egészet megsózzuk és öszekeverjük 3-4 kanálnal majonézrel, de lehet tartár-mártással is elvegyíteni. Salátástátra halmozva, céklával, zöldsalátával díszítve, esetleg keménytojásokkal körítve tálaljuk.

SPENÓT

(Gyomorhajosok számára). A megmosott, friss, gyenge spenótot kevésbé édesvízben puhára főzzük. Szitán áttörjük, forró vízzel telt lábas fölé állítjuk és öszekeverjük 2 tojássárgájával és 1-2 kanál tejjel.

MÉZES-CSÓK

Félkiló lisztet öszevegyítünk negyedkiló cukorral, 3 egész tojással, 4 evőkanál meleg mézzel és egy kanál szódabikarbónával. Összedolgozzuk, kiessé pihenni hagyjuk, majd kiszaggatjuk és megejtjük.

RIZES-SÜTEMÉNY

Négy tojássárgáját öszekeverünk három kanál töröttcukorral. Hét deci tejben jó puhára főzzük kis csésze rizst és ha kihűlt, hozzáadjuk az előbbi keverékhez. Végül belekeverjük a négy tojás kemény habját és sütőben szép sárgára sütjük. Ha kihűlt, felszeleteljük.

DIÓSKENYÉR

Hat tojássárgáját eldörzsölünk negyedkiló porcukorral, hozzáadunk hat tojás kemény habját, negyedkiló lisztet, egy marék egész cikkidót, Mindezt öszekeverve formába tesszük és szép sárgára sütjük.

MÁJPASTÉTOM

Kell hozzá: fél kiló borjú májhoz egynegyed kiló fehér szalonna, kockára vágva, szegfűszeg, bors, só, cukor és citromlé. Először a szalonnát kell a tűzhelyen megolvasztani, amikor félig kiolvadt, egy kevés vöröshagymát tesszünk hozzá, utána a kockázott borjúmáját, törött borsot. Sót nem. Ha jól megpárolódott (nem szabad kizsároltani) kiskanállal kiszedjük a zsírból, ledaráljuk, visszatesszük a darált májat a zsírába megsózzuk és egy pici porcukorral (ezt el is hagyhatja, aki nem szereti) és citromlével félórát keverjük. Hűdegre tesszük.

Megjelent a teljes Arany János-életrajz

(Budapest. Saját tudósítónktól.) Eppen 12 éve, hogy megírta Voinovich Géza, az Arany-életrajz I. kötetét. A költészettan, nyelvészet és széptudomány több mint félszázada hivatkozik Aranyra, méltó tehát, hogy a szalonai szent öreg életrajzi adatai is közkinccsé váljanak. A Magyar Tudományos Akadémia erre a nagy feladatra Voinovich Gézát kérte föl, aki a nyáron a harmadik kötettel teljesen eleget tett a megbízásnak. Ez a harmadik kötet 1869-től 82-ig, haláláig, sőt irodalmi feldolgozásaiban napjainkig felöleli a nagy Halhatatlan pályafutását; hiszen művei örökéletűek s így minden nemzedék újra átéli az Arany szellemét.

A három kötetben, közel 1100 oldalon feltárt életrajzi és irodalmi kincsestárnak jól szemléltető kép-mellékletei is vannak. Ezek között láthatók Arany és szülei, gyermekei (részben ismeretlen arcképek), több kéziratainak (Fiamnak, Téli, Hun-trilogia III. része kezdete, Dalás Idők, Toldi Szerelme 2. verszaka, stb.), Arany rajzainak hasonmásai, a szalonai iskola és város-háza, a Csontkatorony rajza (az utóbbi Petőfítől), az Izsó Miklós által mintázott mellékszobor fényképe, a nagykorú tanári lakóház, végül a gesztű Tisza-birtok remete-lakának rajza. Legmagyarabb költőnk az Alföld lelkiétől-lelkézet, nyitott lelkű ivadéka pusztai őseinek, a szabadhajduk fészke-ből repült az Olymposra. Gyermekkorától fogva anyagi gond kíséri élete folyamán, férfikoráig, amikor az Akadémia főtájkári állásával ismét újabb — ha nem is anyagi — gond és felelősség szakad rá. A kóbor színészkedés romantikája gyermekkorában őt is elkapták, a komoly diákok, hogy aztán annál hűvebben, szomszárabb szeretettel térjen vissza a szülői házba; 1839-ben „közhitváltat” vállal, szalonai irnok, hamarosan jegyző lesz, hogy évi 300 forintos fizetésre meg is nőül veszessen 23 éves fejjel.

ARANY MOZGALMAS ÉLETE

Izgalmas regény olvasásával felér végigkísérni Arany mozgalmas életén. Az eddigi életrajzok mind csak vázlatok ehhez a 3 kötetes teljes műhöz képest, melyben a szerző szerényen félrehúzódik, hogy maga helyett a jórészt még ismeretlen eseményeket s főleg a költő műveit beszéltesse és a családi levelezés hétköznapit érezhetően áhítatos kézzel nyitogassa. Szinte nem is érezzük, hogy életrajzot forgatunk. Mintha az Arany-családi körben mesélne egy unoka a vén epefa alatt, néha fájdalmas könnyektől fojtogatva, néha tréfás, zamatos mondásokkal cifrázva mondani valót. Végigkíséri az életrajz Arany művészi hajlamainak ébredésétől fogva Szilágyi István termékeny barátságára, a bihari vidéki élet, az első nagy alkotások (Elvesztett alkotmány, Toldi), Petőfi, Vahoték s az egész nagy nemzedék (Eötvös, Lónyay, Trefort) barátkozása érdekes jelenetein, a költő rövidtartamu miniszteri fogalmazósága, majd a 49 utáni letargia s a nagykorú tanárkodás, pesti lapszerkesztés s kiadói göröngyös utvezetőjén.

Melyik magyar szívet nem dobogtatja meg a Toldi-trilógia, vagy a hún mondák világa? Ez volt Arany eltetője a nagy világosi gyász után. De mindenkor küzdött a családja fenntartásáért is, írói lelkiismerete függetlenítése mellett. Inkább nélkülözött, szemrontó kéziratokon görnyedve lapot szerkesztett, de a Bach-korszak hivatalában nem vitte piacra lelkét. A Figyelő és a Koszoru lapkiadási gondjait, a Kisfaludy-Társaság igazgatását, akadémiai taggá választásának, Pestre költözésének (1860. okt.) történetét együtt éljük át képeztetben, a Shakespeare és Aristophanes fordítások, Buda halála, a teljes Toldi létrejöttének alkotási izgalmaival együtt. Derültebb gondtalan időkben reménykedik Arany, mikor 65-ben, január 26-án akadémiai titoknokká (főtájkárrá) választják s ime gyász benitja meg lantját hosszú évekre, egyetlen leánya, Juliánka halálával. Nemsokára új aggodalom veri le: fiának katonáskodása a háborús szelek idején.

Önfeláldozásig menő hivatali akadémiai munkálkodása megviseli egészségét, éveken át Karlsbadban tölti a nyarat orvosi parancsra, majd 1877-től a Margitszigeten a gyógyfürdőben. Megható, hogy Karlsbadból írt leveleiben mennyiszor röstelkedik a gyöngéd (ár) a fölött, hogy levele nem lehet vele, pedig ő is fáradt, beteges. Egyik oka ez a további margitszigeti ünlésnek, ahol most már a két öreg együtt lehet, kisárva unokájával: Szél Piroskával.

A MŰFORMAÉPÍTŐ ARANY

Élettől tölti meg Voinovich az életrajz adatait, az írói alkotások létrejötténél pedig ovatosan kerül minden esztétáskodást. Kiemeli, hogy többek közt Arany érdeme a Kisfaludy-Társaság remek műfordítás-sorozata, melyben a világ va-

lamennyi halhatatlan írói alkotása megjelent. Manapság aligha találunk olyan költősenit és fordító nyelvűtűdőt egyszemélyben, amint Arany volt. S mint a nagy szellemek, ő is önmagának legszigorúbb bírálója!

Buda halálát 62-ben napi 4—5 stórával alig egy év alatt írja. Ebben a szívünk szerint magyaros műben a népi és családi képek végtelen sora vonul fel, emberismerete az indulatok egész eskaláján játszik, — mondja Voinovich — s az 5 főhős élően, drámai megjelenítésben mozog előttünk. Egyaránt ura Arany a régi és új költői nyelvnek, sőt a mi fülünknek sem avatag, hámulatos mondatai sokáig zenélnék szívünkben. Az esztétikai irodalom egybevetésével fejti ki Voinovich Géza, hogy Arany nyelve plasztikus, festőien színes s emellett dallamos. Pompás meg-

Álom egy gesztenyeről

Egy gesztenyét letörtem —
elvittem kis szobámba:
álmodom, hogy kinyit majd
a gesztenye virága.

S ha lombjait a fáknak
az őszi szél letépte,
bús homlokokra hull majd
egy kis szíromlevélke.

HORVATH IMRE

Apcóhirdetések

Egy szó ara 3 let, vastagabb betűvel 6 let. „Cim a kiadóban” további 10 let. Állástkeresőknek 33 száralékos kedvezmény. — A legkisebb hirdetés díja 30 let. — Az első szót minden esetben vastag betűvel szedi a nyomda.

Lakás

Négyszobás
modern tiszta lakás
november 1-re kiadó.
Nagyvárad, Bratianu-
utca 27. szám.

2 szobás

komfortos lakás no-
vember 1-re kiadó. —
Nagyvárad, Ingusta-u.
26. szám.

4 szobás,

földszintes, modern lakás
november 1-re ki-
adó. Nagyvárad, Bulev.
Regele Ferdinand 41.

Kiadó

1 kettő szobás egyszobás
utcai lakás mellékhe-
lyiséggel november 1-
től. Oradea, Str. Pas-
teur No. 37.

Egy

szép utcai butorozott
szoba kiadó. Nagyvárad
Iake Ionescu-utca 24.

Modern

magánház, 2 szobás, el-
adó. Nagyvárad, Str. N.
Balcescu 23-a.

Alkalmazás

Lapelárusítók

utcai árúsítá sr a,
MAGAS SZA ZAL-
LEKKAL, azonnal
felvétetnek. Jelent-
kezések a kiadóban

Házvezetőnőnek

vagy társalkodónőnek
menne fiatal uriasz-
szony magános urhoz.
nőgyhöz vagy idősebb
házaspárhoz. Ajánlato-
kat kiadóba kér.

Fűszerkereskedő

óvadékkal — üzletve-
zetőnek helybeli fiók-
jához — keres azonnali
belépéssel, a Népszö-
vetégi Furnica-Hangya
szagatosága, Katolikus
Kör. Nagyvárad.

Napszámos vincellért

azonnalra felveszek. —
Bognár, Nagyvárad.
Str. Delavrancea 16.

Perfekt

román tudással okleve-
les tanító, aki hegedűt
s tanít, nevelői állást
keres. Balázs József,
Pajaluşa (Pacalos) jud.
Sălaj.

Különféle

Kifutó fiu

felvétetik, Czillér Imre,
Áruhaza, Nagyvárad.

60x120

méretű csiszolt tükröt,
megvételre keresek. —
Nagyvárad, Str. Ioan
Ciordas 38.

Nyolc

hetes szövegtanfolyam
kezdődik a Katalin-
telepen. Szept. 15-től
nov. 15-ig. Két és négy-
nyüstös háziiszóttek
szövegeit lehet megta-
nulni. Tandij 500 let.
Telefon: 1612. Nagy-
várad.

Iroda

helyiségek kiadó Ducs
utca 9. Ertekezhetni:
dr. Soós Istvánnál
Sztaroveszky-u. 17-a.

Adás-vétel

Eladó

egy új diófa ebédő 14
ezer leért. Ertekezni:
Nagyvárad, Petru Ra-
res-utca 6. a.

Vásárhelyi hegyen

közvetlen Nagyvárad
közeliében eladó 7 hold
prima szőlő teljes fel-
szereléssel, megfelelő
lakóházzal, cement bor-
házal és pincével. A
ház üzletnek is kitün-
ően megfelel. Cim:
Nagyvárad, Dr. I. Ciord-
as-tuca 38. szám.

Bicikli

jó karban, jutányosan
eladó. Nagyvárad, Str.
Episcopul Radu 11.
Palfy

Vidéki templom

részére olcsó, esélyeg
használt kelyhet keres-
sek megvételre. Ducky
József, Nagybánya, P.
Unirii 13. szám.

PUHA CEMOT

állapóan vesz a Czent
László-nyomda r. 11,
Oradea, Str. Regele Ca-
rol II. No. 5.

Iskolatáska

Aktatáska

saját gyártmány s így legolcsóbban

Vulcan

HARTMANN

Nagyvárad Bulevardul Regele Ferdinand No. 1.

LEGUJABB

Mussolini és Hitler vasárnap Abbáziában találko- zik egymással

A találkozón megbeszélnek az európai kérdések megoldási módozatait. — Angliában és Franciaországban a kibontakozásra irányuló tárgyalások sürgős folytatását remélik

Amerikát nem érdekli Csehszlovákia jövője

Washingtonból jelentik: Roosevelt elnök részvételével államtanácsot tartott az Egyesült Államok kormánya. Az államtanácsban Hull külügyi államtitkár ismertette az európai helyzetet és annak vonatkozásait. Az ülés lefolyását a legnagyobb titokban tartják. Hull a szokásos sajtóértekezleten is tartózkodott minden nyilatkozattételtől. Kiszivárgott hírek szerint az Egyesült Államok egyelőre nem foglal állást az angol-német tárgyalásokkal kapcsolatban.

Az amerikai lapok főhelyen foglalkoznak a csehországi véres eseményekkel. Közlék Csehszlovákia térképét is, a tervezett felosztás megjelölésével.

Schurman volt berlini amerikai nagykövet, aki európai üdülőutáról jött haza és így teljes tájékozottsággal bír az európai eseményekről, feltűnést keltő nyilatkozatban kijelentette, hogy Amerikának semmi köze sem lehet Csehszlovákia ügyéhez. Hogyan is egyeztethető össze Csehszlovákia mostani államrendezkedése az 1919-es wilsou-i elgondolásokkal? — mondotta nyilatkozata végén Schurman.

Henlein váratlanul megjelent Egerben

Berlinből jelentik: A német távirati irodának Egerből feltűnést keltő jelentést küldtek. Az égeri gyalogsági kaszárnyából a kora esti órákban több ízben trombitaszó hallatszott ki. A kaszárnyából kijött tót katonák elmondották, hogy

bent a kaszárnyában négy szudéta-német katonát végeztek ki és a kivégzéseket jelezte a trombitaszó.

A szudéták nem akartak katonai szolgálatot teljesíteni.

Henlein Konrád pénteken délután két képviselő kísérelében váratlanul megjelent Egerben, hogy megcáfolja a Németországba való lávozásáról elterjesztett híreket. A városban megbeszélést folytatott több szudéta-német vezetővel s azután ismét eltávozott.

Az égeri lakosság körében nagy riadalmat keltett az a hír, hogy

a cseh kommunisták között gyűjtogatás céljára benzines kannákat osztotnak szét. A kommunisták számára egyúttal azt is megjelölték, hogy mely házakat kell felgyújtaniok.

Az égeri temetőt kedd óta katonaság tartja megszállva. A katonák a temetőbe és a halottas házba senkit sem engednek be, nehogy a lakosság értesüljön a vérengzések áldozatainak pontos számáról. Eddig körülbelül husz halottat temettek el, holott a hivatalos jelentések azt állították, hogy csupán hat halottjuk van a vérengzéseknek.

A szudéta-német területeken tovább folytatódna a katonai behívások. Mivel azonban a behívásoknak nem sok foganatjuk van, mert a szudéta-németek jelentkezés helyett elrejtőznek, a katonaság drasztikus intézkedéseket léptetett életbe. Állandóan házkutatásokat rendeznek és pajtákba, istállókba, padlásokra és szalmakazlakba, ahová csak elrejtőzni lehet, a katonák belövellőznek.

A CSEHEK PÁLFORDULÁSRA BIRTÁK A SZLOVÁK NÉPPÁRTOT.

Prágából jelentik: A cseh kormány halálra erőfeszítéseket tesz abban az irányban, hogy a szlovákokat magának megnyerje. A kormány állandó érintkezésben van a szlovák

néppárt vezetőivel és messzemenő ígéreteket tesz nekik. Ugylátszik az ígéretek hatást értek el, mert Janček képviselő a Slovác című lapban a csehek javára hangulateltő cikket jelentetett meg. Azt fejtegette cikkében, hogy

A német és olasz kormányfő személyes eszmecseréje

Párizsból jelentik: Jól értesült francia körökben úgy tudják, hogy mielőtt sor kerülne az újabb angol-német tárgyalásokra, Hitler személyes eszmecserét folytat Mussolinivel az európai kérdések rendezéséről. Erre a megbeszélésre állítólag már vasárnap sor kerül Abbáziában, ahol Hitler és Mussolini találkoznak.

„Anglia nem fog és nem akar háboruba keveredni!”

Londonból jelentik: Az angol közvéleményt a Chamberlain utjával kapcsolatos kibontakozás lehetősége foglalkoztatja. Számátalan kombináció van forgalomban arról, hogy mi történt Obersalzbergben és mit hoz a jövő, de egyelőre bizonyosat senki sem tud mondani. Minden az angol minisztertanács határozataitól függ.

A Daily Mail úgy véli, hogy abban az esetben, ha a német kívánságok teljesítését a minisztertanács lehetetlenné itéli, nincs szükség további lépésre. Ha viszont elfogadja a minisztertanács a német követeléseket, akkor Franciaországnak is hozzá kell járulnia Csehszlovákia területi módosításához.

Chamberlain a minisztertanácsot megelőzően a szűkebbkörű minisztertanács előtt ismertette, németországi tárgyalásának anyagát. Habár erről az ülésről nem adak ki hivatalos jelentést, kiszivárgott hírek szerint a következőkről volt szó:

Hitlerrel Chamberlain olyan feltételes megállapodást kötött, hogy Németország beleegyezik a nemzetközi katonaság ellenőrzése mellett megtartandó népszavazásba. A népszavazást Csehszlovákia nemzetiségi területein a Saar-vidéken megtartott népszavazás mintájára folya le. Miután a népszavazás eredményeképpen megállapították Csehszlovákia új határait Német-

a cseheknek a tótokra oly nagy szükségük van, mint a sóra. Hangsúlyozta, hogy a tótok a lengyelek szívét is meg tudnák nyerni a csehek számára.

Egyelőre még nem világos, hogy a csehek milyen ígérettel tudnák levenni lábukról a szlovák néppárt vezetőit.

A szlovák néppárt vezetőivel azonban nem ért egyet a szlovákság jelentékeny része. Ezeknek a szlovákoknak a nevében — genfi jelentés szerint — Dvorzsák tót vezető nyílt levelet intézett Mussolinihez, akinek meleg szavakkal megköszönte azt a levelet, amelyet Runciman lordhoz intézett. Megállapította, hogy Mussolini a levél nyilvánosságra hozásával újabb tanujelét adta nagylelkűségének és kérte, hogy ezt az érdeklődést továbbra is őrizze meg Csehszlovákia nyolcmillió kisebb-sége iránt.

DALADIER IS RÉSZTVEZ A HITLERREL FOLYTATANDÓ ÚJABB TANÁCSKOZÁSON.

Párizsból jelentik: A francia fővárost is a közeljövő kialakulása érdekli. Általános nézet szerint Hitler messzemenő követeléseket állított fel Chamberlain előtt, de a további tárgyalások lehetősége még így is fennmarad. A helyzetet azonban általában még igen zavarosnak látják. A sok kombináció közül csupán három tény a biztos:

1. Hitler és Chamberlain közt teljes őszinteséggel folytak a tárgyalások.

2. A megbeszélések a cseh kérdésem tudatára többi égető kérdéseit is érintették.

3. A tárgyalások további fonalát igen gyorsan felveszik.

Az Oeuvre ezekhez még hozzáfűzi, hogy Hitler nemcsak a németlakta területek átcsoportosítását kérte, hanem azt a kívánságát is kifejezte Chamberlain előtt, hogy Csehszlovákia bontsa fel jelenlegi külpolitikai kapcsolatait, melyek helyett a nagyhatalmak garanciája szolgálja a már átalakított Csehszlovákia biztosítására.

Francia körökben úgy tudják, hogy a Németországgal folytatandó újabb tárgyaláson Daladier is részt vesz, ami Chamberlain egyenes kívánságára történik.

ország is hajlandó az új cseh határokat és Csehország területi épségét garantálni. Hitler azt kérte még, hogy a cseh ügy elintézésébe ne vonják bele Moszkvát, mert ő Szovjetországot ázsiai hatalomnak tekintti.

A Times ezekkel a hírekkel kapcsolatban követeli, hogy abban az esetben, ha Chamberlain közvetítése nem járna sikerrel, a világháború utáni elrendezést vegyék erélyes vizsgálat tárgyává.

— Anglia nem fog és nem akar háboruba keveredni! — írja a nagy angol lap.

SOK MINDEN NEM TÖRTÉNT VOLNA MEG...

Berlinből jelentik: Érdekes részletek szivárogtak ki Hitlerre és Chamberlain találkozójáról. Eszerint Hitler a csütörtök délutáni tea után 40 percig magára hagyta Chamberlaint Ribbentrop-pal és Hees Rudolf-fal, akik tájékoztatták az angol miniszterelnököt a helyzetről. Ezután Hitler visszatért és ötven perces megbeszélést folytatott Chamberlaimmal. A megbeszélés végén Hitler így szólt az angol miniszterelnökhez:

— Már régen el kellett volna jönnie hozzám, akkor sok minden nem történt volna meg, ami megtörténhetett.

Részült a Szent László-nyomda Rt. körforgóképes Oradea, Str. Reșele Carol II, No. 5